

Поддршка за подготовка на Национална стратегија за одржлив развој во
Република Македонија

Предлог -Национална стратегија за одржлив развој во РМ

Дел II: Стратешка основа и анализа

Анекс бр. 9:

Список на прегледани документи

Список на прегледани меѓународни, национални и секторски документи за одржлив развој

Извештај од анализа на секторот земјоделство д-р Владо Вуковиќ	<ul style="list-style-type: none">▪ АГЕНДА 21;▪ Стратегија на ЕУ за одржлив развој;▪ Новата стратегија за одржлив развој на ЕУ, наша заложба за одржлив развој;▪ НЕАП – Национален(ни) акционен(ни) план(ови) за животната средина;▪ НЕХАП - Национален еколошки здравствен акционен план на Република Македонија, 1999 година;▪ Стратегији за развој на земјоделството во Република Македонија до 2005 година (2001 година);▪ Преглед по сектори во Македонија, октомври 2002 година, СБ;▪ Концептуален пристап во создавање и спроведување на НСОП на Република Македонија, 2000 година;▪ Национален извештај за процена на одржлив развој, 2002 година;▪ Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во ЕУ, 2004 година;▪ Стратегија за приближување на македонскиот земјоделски сектор за храна кон ЗЗП, 2004 година;▪ Прашања/одговори за нашата апликација за ЕУ;▪ Влијание на добитокот врз животната средина, еколошки прашања и алтернативи, 2006 година;▪ Состојбата со животински генетски ресурси за храна и земјоделство во светот, 2006 година;▪ Студија за земјата за биолошка разновидност во Република Македонија (Прв национален извештај, 2003 година);▪ Други локални документи . . . сè уште не се официјално усвоени од Владата на Република Македонија;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
Извештај од анализа на секторот животна средина д-р Светислав Крстиќ	<ul style="list-style-type: none">▪ Концептуален пристап кон создавање и спроведување на Националната стратегија за одржлив развој на Република Македонија (2000 година);▪ Национален извештај за процена на одржлив развој (2001-2002 година);▪ Насоки за Локалната агенда 21 (2002 година);▪ Прегледи за достигнувањата во животната средина, серија бр. 17 ОБЕДИНЕТИ НАЦИИ Њујорк и Женева (2002 година);▪ Концепт на истражување како поддршка на создавањето и спроведувањето на НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (2003 година);▪ Визија 2008 година - План со динамика на Министерството за животна средина и просторно планирање (2003 година);▪ Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање. Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција. Технички извештај: Стратегија

за подигнување на јавната свест за животната средина – резултати од проект 14 (ноември 2003 година);

- Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање. Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција. Технички извештај: Стратегија за управување со податоци - резултати од проект 16 (јуни 2004 година);
- Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање. Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција. Технички извештај: Стратегија за комуникација со животната средина - резултати од проект 14 (ноември 2004 година);
- Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање, проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција. Технички извештај: Функционална анализа и план за институционален развој – резултати од проект 8 (јули 2004 година);
- Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање. Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција. Технички извештај: Стратегија за следење на животната средина - резултати од проект 15 (јули 2004 година);
- Национална стратегија за европска интеграција на Република Македонија (септември 2004 година);
- АНАЛИТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ за Мислењето за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ (ноември 2005 година);
- Нацрт национална програма за усвојување на правото на ЕУ (март 2006 година);
- Одговори на Прашалникот на Европската комисија (ноември 2006 година) – поглавје 22 ЖИВОТНА СРЕДИНА
- Претпристапна економска програма за 2007-2009 година (ноември 2006 година) поглавје 4.7.5 ЖИВОТНА СРЕДИНА
- Национален план за управување со отпад (2006 година);
- Национална рамка за биосигурност (2005 година);
- Стратегија за подигнување на јавната свест за животната средина (2005 година);
- Стратегија за комуникација со животната средина (2005 година);
- Стратегија за управување со податоци за животната средина (2005 година);
- Стратегија со акционен план за спроведување на Архуската Конвенцијата (2005 година);
- Национален план за намалување и отстранување на постојани органски загадувачи во Република Македонија (2005 година);
- Самооцена на националните капацитети за глобално управување со животната средина (2005 година);
- Визија 2008 година (2004 година);
- Просторно планирање на Република Македонија (2004 година), (Службен весник на Република Македонија, бр. 39/04);
- Национална стратегија со акционен план за заштита на биолошката

	<p>разновидност (2004);</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Национална студија за биолошка разновидност (2003 година);▪ Прв национален извештај за климатски промени со акционен план (2003 година);▪ 14. Национален еколошки здравствен акционен план (НЕХАП), (1999 година);▪ Национален акционен план за животната средина (НЕАП) (1996 година), и втор Национален акционен план за животната средина (НЕАП 2) (2006 година);▪ Национална програма за отстранување на супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка (1996 година), и▪ Главен план за води на Република Македонија (1978 година), а развојот и усвојувањето на нов план е во постапка;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
<p>Извештај од анализа на секторот транспорт и инфраструктура Д-р Денис Жерновски</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Регионална балканска инфраструктура – студија за транспорт, ЕАР;▪ ТИРС Регионална студија за транспорт и инфраструктура на Балканот, Луис Бергер SA;▪ Транспортна и енергетска инфраструктура во југоисточна Европа;▪ Програма за јавни инвестиции за 2006-2008 година;▪ Проект за реформа на железници – проект на Светска банка;▪ Приоритетни проекти за развој на главната регионална транспортна мрежа во југоисточна Европа, 2006 - 2010 година (СЕЕТО);▪ Регионална студија за инфраструктура на воздушниот сообраќај;▪ Управување со транспортна мрежа;▪ Национална стратегија за економски развој на Македонија;▪ Национален план за управување со отпад;▪ НЕАП 2;▪ Просторен план на Република Македонија;▪ Комитет за информатичка програма за 2003-2007 година;▪ Национална стратегија за секторот информатика со акционен план;▪ Телекомуникации: Компаративен извештај и профил за земјата;▪ Студија за Главниот план за интегриран развој и управување со водени ресурси;▪ Главен план за води;▪ Статистички годишник за 2004 година;▪ Стратегија за Македонија - ЕБОР;▪ Закон за патен сообраќај;▪ Закон за јавни патишта;▪ Закон за превоз на опасни стоки;▪ Закон за безбедност во патен сообраќај;▪ Закон за задолжително осигурување во сообраќајот;▪ Закон за железници;▪ Закон за трансформација на јавното претпријатие „Македонски железници“ Ц.О. - Скопје▪ Закон за воздушна пловидба;▪ Закон за радиодифузна дејност;▪ Закон за електронски комуникации;▪ Закон за енергија;

	<ul style="list-style-type: none">▪ Нацрт закон за води;▪ Закон за животна средина;▪ Закон за управување со отпад;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
Извештај од анализа на секторот енергија д-р Наташа Марковска	<ul style="list-style-type: none">▪ Извештај на ЕК за напредок, 8 ноември 2006 година;▪ Редовен преглед за 2006 година, според Протоколот од Енергетската повелба за енергетска ефикасност и соодветните аспекти врз животната средина – ПЕЕРЕА;▪ Закон за основање на Агенција за енергетика (Службен весник 62/2005);▪ Национален акционен план за животна средина II;▪ Атински меморандум: Меморандум за разбирање за регионалниот пазар на електрична енергија во југоисточна Европа и негова интеграција во внатрешниот енергетски пазар на Европската заедница;▪ Одговор на МЖСПП на Атинскиот меморандум („Атински меморандум – 2002 година“, развој на регионален пазар на електрична енергија во југоисточна Европа (СЕЕРЕМ));▪ Договор за основање на енергетска заедница (25 октомври 2005 година);▪ Договор на ЕК за југоисточна Европа (3 мај 2006 година);▪ Закон за животна средина (Службен весник 53/2005) и соодветна секундарна легислатива;▪ Стратегија за енергетска ефикасност усвоена од Владата во октомври 2004 година;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
Извештај од вкрстена анализа Национални политики и законодавство д-р Силвана Мојсовска	<ul style="list-style-type: none">▪ Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во ЕУ, септември 2004 година, Влада на Република Македонија/Секретаријатот за европски прашања (www.sep.gov.mk);▪ Одлука на Советот за принципите, приоритетите и условите содржани во Европското партнерство со Република Македонија, декември 2005 година (www.sep.gov.mk);▪ Акционен план за Европско партнерство за 2005 година, Влада на Република Македонија/Секретаријатот за европски прашања (www.sep.gov.mk);▪ Комисија на ЕУ: Аналитички извештај за Мислењето за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ, Брисел, 9 ноември 2005 година (www.sep.gov.mk);▪ Национална програма за усвојување на правото на ЕУ, Влада на Република Македонија, Секретаријатот за европски прашања (www.sep.gov.mk);▪ Концептуален пристап кон создавање и спроведување на Националната стратегија за одржлив развој на Република Македонија (2000 година);

	<ul style="list-style-type: none">▪ Национален извештај за процена на одржлив развој (2001-2002 година);▪ Концепт на истражување како поддршка на создавањето и спроведувањето на Националната стратегија за одржлив развој на Република Македонија (2003 година);▪ Агенда 21, Обединети Нации, 1992 година (www.un.org);▪ Извештај за милениумските развојни цели за 2006 година, Обединети Нации;▪ Акционен план на Светскиот самит за одржлив развој, Јоханесбург, 2002 година;▪ Тери Вилард, Маја Анцелковиќ (ed.), Развојно поврзување: Надминување на јазовите во политиките помеѓу информатичкото општество и одржливиот развој, Меѓународен институт за одржлив развој за 2005 година (www.iisd.org);▪ Национален план за развој на Република Македонија за 2007-2009 година, Влада на Република Македонија (www.finance.gov.mk);▪ Претпристапна економска програма за 2007-2009 година, Влада на Република Македонија (www.finance.gov.mk);▪ Програма на Владата на Република Македонија за 2006-2010 година;▪ Работен документ на службите на Европската комисија: Извештај за напредокот на Република Македонија за 2006 година (www.sep.gov.mk);▪ Национална програма за реструктурирање и конверзија во индустријата за челик во Република Македонија;▪ Проект за институционална реформа на деловното окружување (БЕРИС), Министерство за економија на Република Македонија;▪ Акционен план на Светскиот самит за одржлив развој, 2002 година;▪ Стратегија на ЕУ за одржлив развој;▪ Агенда 21;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
Извештај од анализа на секторот шумарство д-р Никола Николов	<ul style="list-style-type: none">▪ Нова стратегија за одржлив развој на ЕУ, 9 јуни 2006 година - 10117/06;▪ Стратегија за шумарство на Европската Унија (КОМ (1998) 649, 03/11/1998);▪ Мислењето на Економско-социјалниот комитет за „Стратегијата за шумарство на Европската унија“ (2000/С 51/23);▪ Национална стратегија со акционен план за заштита на биолошката разновидност, Скопје, 2004 година;▪ Национален извештај за процена на одржлив развој, Скопје, 2002 година;▪ Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во ЕУ, Скопје, 2004 година;▪ Втора национална комуникација (ВНК) за Рамковната конвенција на ОН за климатски промени, Скопје, 2006 година;▪ Втор национален еколошки акционен план на Република Македонија, Скопје, 2006;▪ Просторен план на Република Македонија, Скопје, 2004 година;▪ Стратегија за одржлив развој на шумарството во Република

	<p>Македонија, Скопје, 2006 година;</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
<p>Извештај од анализа на под-секторот локална самоуправа д-р Илија Тодоровски</p>	<p>Стратегии</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Стратегија за реформа на системот на локална самоуправа во Република Македонија во 1999 година;▪ Устав 1991 година;▪ Закон за локална самоуправа (1995);▪ Закон за финансирање на единици на локална самоуправа во 2004 година и нова територијална поделба во 2004 година;▪ Програма за спроведување на процесот на децентрализација за 2004 – 2007 година <p>Студии</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Споделување на власт – нов модел на одлучување во мултикултурни општини во Република Македонија, 2005 (АДИ);▪ Функционирање на системот на локална самоуправа во Република Македонија; 2004 (ИСППИ);▪ Децентрализација на човечкиот развој, Извештај за човечкиот развој за 2004 година, 2004 (УНДП);▪ Локална самоуправа и децентрализација, Фридрих Еберт, 2001-2005 година;▪ Социјална исклученост и граѓанска несигурност во Република Македонија, Извештај за човечкиот развој за 2001 година, 2002 (УНДП); <p>Закони</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Закон за локална самоуправа (2002);▪ Закон за финансирање на единиците на локална самоуправа (2004);▪ Закон за територијална организација на локалната самоуправа во Република Македонија (2004);▪ Закон за градот Скопје (2004);▪ Закон за измени на Законот за основно образование (2004);▪ Закон за измени на Законот за средно образование (2004);▪ Закон за измени на Законот за социјална заштита (2004);▪ Закон за измени на Законот за заштита на деца (2004);▪ Закон за измени на Законот за здравствена заштита (2004);▪ Закон за култура (2003);▪ Закон за библиотеки (2004);▪ Закон за музеи (2004); <p>Меѓународни документи</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Европска повелба за локална самоуправа (Совет на Европа);▪ Европска рамковна конвенција за прекугранична соработка меѓу територијалните заедници и власти (Совет на Европа);▪ Рамковна конвенција за заштита на националните малцинства (Совет на Европа); <p>Стратегии:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Стратегија за унапредување на здравствената заштита за населението во Република Македонија до 2010 година, Македонска академија на науки и уметности и Министерство за здравство, Скопје, 2001 година;

- Стратегија за континуирано медицинско образование во примарната здравствена заштита во Република Македонија, 2000 година;
- Стратегија за акредитација на доктори во Република Македонија, септември 2001 година;
- Политика за лекови во Република Македонија, октомври 2001 година;
- Национална стратегија за ХИВ/СИДА за 2003-2006 година, јуни 2003 година;
- Национална стратегија за борба против пушењето за 2005-2010 година, 2004 година;
- Национална стратегија за зајакнување на професијата медицински сестри со акционен план во Република Македонија, 2004 година;
- Национална стратегија за здравје и безбедност на работа, април 2005 година;
- Стратегија за унапредување на менталното здравје за 2005-2012 година, јануари 2005 година;
- Стратегија за развој на интегриран здравствен информатички систем во Република Македонија, април 2006 година;
- Извештај за милениумските развојни цели за 2005 година.

Акциони планови

- Национален еколошки здравствен акционен план на Република Македонија, Влада на Република Македонија, јуни 1999 година;
- Акционен план за храна и исхрана на Република Македонија за 2004-2008 година, Светска здравствена организација;
- Национален план за примарна, секундарна и терцијарна здравствена заштита од непреносливи болести – рак на дојка, 2004 година;

Проекти

- Светска банка: Документ за процена на проект за предложен заем во износ од 10 милиони американски долари за Република Македонија за Проектот за управување со здравствениот сектор. Вашингтон, 26 април, 2004 година;
- Светска банка: Aide Memoire од супервизорската мисија на Светска банка, 17 март – 14 април 2005 година;
- Светска банка: Aide Memoire од супервизорската мисија на Светска банка, 30 јуни - 8 јули 2005 година;
- BIS Healthcare Group: Стратегија за финансирање и идна организација на примарната здравствена заштита – конечен извештај (извештај бр. 21335/3, верзија 4/7), 2001 година;
- Bossert T.: Извештај од работилница за здравствени системи и политики во Македонија: оценување, препораки и следни активности. Училиште за јавно здравство при Харвард, 1 декември 2003 година;
- Burchfield K.: Компонента од реформата за управување со Фондот за здравствено осигурување – конечен извештај, март 2004 година (+ анекси);
- Scgcone JA. компонента 3: подобрување на обезбедувањето

	<p>услуги – извршно резиме. Нема датум;</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Cergone JA. Проект за реформа во здравството – компонента за склучување договори за здравствени услуги и модернизација, конечен извештај. Министерство за здравство, 31 март 2004 година;▪ Ernst & Young. ФЗО Македонија – ревизија на внатрешните контроли. Конечен извештај, Луксембург: 2004;▪ Ernst & Young. Акционен план за Фондот за здравствено осигурување на Република Македонија. Конечен извештај, јануари 2005 година;▪ Ernst & Young. ФЗО – Преоден акционен план за секторот за здравствена заштита – краткорочен додаток на „конечниот извештај“ (нацрт за разгледување), април 2005 година;▪ Европска опсерваторија за системи за здравствена заштита, Република Македонија – профил за здравствени системи во транзиција, 2006 година;▪ Институт за социолошки и политичко-правни истражувања Социјална процена на секторот здравство во Република Македонија Конечен извештај, јуни 2004 година; <p>Закони</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Закон за здравствена заштита (Службен весник на РМ, бр. 38/91; Уставен суд 73- /92; 46/93 и 55/95 и ревидиран текст 17/97 и измени 2002, 2004, 2005);▪ Закон за здравствено осигурување (Службен весник на РМ, бр. 25/2000);▪ Закон за преносливи болести кои влијаат во земјата;▪ Закон за водење евиденција во секторот здравство;▪ Закон за промет со лекови;▪ Закон за безбедност на храна и на производи и материјали кои доаѓаат во контакт со храна (Службен весник на РМ, бр. 54/2002).
<p>Извештај од анализа на под-секторот средно образование Зоран Јовчевски</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Закон за средно образование;▪ Закон за стручно образование и обука;▪ Национална програма за развој на образованието во Република Македонија (2005-2015);▪ Програма за развој на средно и пост-средно образование;▪ Програма за професионален развој на наставниот кадар;▪ Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот;▪ Програма за институционална поддршка на реформите во образованието;▪ Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието;▪ Програма за образование за возрасни во Република Македонија во смисла на доживотно учење;▪ Кон Европската рамка за квалификации за доживотно учење – работен документ;▪ Концепт за континуирано стручно образование и обука.

	<p>Стратегии - програми</p> <ul style="list-style-type: none">▪ 2006 година, Национална програма за развој на образованието во Република Македонија (2005-2015);▪ Посебни програми: Програма за развој на средно и пост-средно образование, Програма за професионален развој на наставниот кадар, Програма за гаранција на квалитетот и контрола на реформите во образованието, Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието и Програма за образование за возрасни во Република Македонија во смисла на доживотно учење. <p>Закони</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Закон за средно образование;▪ Закон за стручно образование и обука; <p>Други важни документи</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Концепт за континуирано стручно образование и Кон Европската рамка за квалификации за доживотно учење;▪ Критички осврт на потребите за Национална стратегија за одржлив развој на Република Македонија;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
<p>Извештај од анализа на под-секторот високо образование Зоран Јовчевски</p>	<p>Европски документи за одржлив развој</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Програмите на ЕУ (ТЕМПУС, шестата рамковна програма), Европската соработка за научни и технички истражувања, билатералната соработка, и други се од големо значење за Република Македонија.▪ 2005 година, Документ за вклучување во мрежата на ЦЕЕПУС;▪ Мрежата на универзитети од југоисточна Европа;▪ Спогодбата за стабилизација и асоцијација е основниот документ во овој процес, односно КАРДС програмата, со која се обезбедуваат ресурси за ТЕМПУС проектите во регионот;▪ Болоњската декларација од 1999 година, која Република Македонија ја потпиша во 2003 година;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година. <p>Важни национални документи</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Закон за високо образование;▪ Закон за измени и дополнувања на Законот за високо образование;▪ Национална програма за развој на образованието во Република

	<p>Македонија (2005-2015);</p> <ul style="list-style-type: none">Програма за развој на високото образование;Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот;Програма за институционална поддршка на реформите во образованието;Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието;Стратегија за развој на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ (2004-2010). <p>Стратегии - програми</p> <ul style="list-style-type: none">Во 2006 година се донесе Националната програма за развој на образованието во Република Македонија (2005-2015);Програма за развој на средно и пост-средно образование, Програма за професионален развој на наставниот кадар, Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот, Програма за институционална поддршка на реформите во образованието, Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието и Програма за образование за возрасни во Република Македонија во смисла на доживотно учење;Стратегија за развој на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. <p>Закони</p> <ul style="list-style-type: none">Законот за високо образование (одобрен од Собранието на 25 јули 2000 година, (Службен весник на РМ, бр. 64/2000) и Законот за измени и дополнувања на Законот за високо образование (усвоен од Собранието на 16 јули 2003 година (Службен весник на РМ, бр. 49/2003) ја сочинуваат националната правна рамка за високо образование;Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот во образованието;Програма за институционална поддршка на реформите во образованието;Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието;Критички осврт на потребите за Национална стратегија за одржлив развој (НСОР) на Република Македонија.
<p>Извештај од анализа на секторот социјална заштита д-р Марија Донева</p>	<p>Постојни стратегии</p> <ul style="list-style-type: none">Национална стратегија за намалување на сиромаштија – целосна анализа на сиромаштијата во РМ и предложени нацрт мерки;Стратегија за Ромите во РМ – целосна анализа на состојбата на Ромите во РМ, идентификација на приоритети;Документи од истражувања;Социјална исклученост и граѓанска несигурност во Македонија, (2001), УНДП;Фокусирање на сиромаштијата, Светска банка (1999);Извештај за милениумските развојни цели на Република Македонија (2005), Скопје.

	<ul style="list-style-type: none">▪ Процена на политиките, состојбите и програмите за децата од улици, (2004) УНИЦЕФ, Институт за социјална работа и социјална политика▪ Amicis G., (2004) Систем за социјална помош во Република Македонија, Министерството за труд и социјална политика▪ Чонева Љубица (2003) Спроведување децентрализација во областа на социјална заштита, Конференција „Воведување на Законот за локална самоуправа“. <p>Закони и регулативи</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Закон за социјална заштита;▪ Закон за семејство;▪ Закон за детска заштита;▪ Закон за еднакви можности на мажите и жените. <p>Други важни документи</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Одговори на Прашалникот за добивање статус на земја-кандидатка за ЕУ;▪ Извештај на ЕУ за Македонија – 2006 година;▪ КАРДС приоритети;▪ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА – ПРОЦЕНА НА СИРОМАШТИЈАТА ЗА 2002-2003, 18 октомври 2005 година, Државен завод за статистика (ДЗС), Македонија и Одделение на Светска банка за намалување на сиромаштијата и економско управување во Европа и централна Азија, Вашингтон;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
<p>Извештај од анализа на секторот туризам</p> <p>д-р Иванка Нестороска</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Нова европска политика за туризам (нова политика за туризам на ЕУ: Кон засилено партнерство за европски туризам, КОМ (2006), 134 конечна); <p>Главните области на кои се фокусира политиката се:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ поедноставување на мерките кои влијаат врз туризмот (подобра регулатива, координација на политиките, подобрена употреба на достапните финансиски инструменти од ЕУ)▪ унапредување на одржливоста на туризмот (Европска агенда 21 за туризам, конкретни придружни активности за одржливоста на европскиот туризам);▪ зајакнување на разбирањето и достапноста до туризмот (подобрување на разбирањето за европскиот туризам, поддршка на промовирањето на европските дестинации, подобрување на достапноста до туризам: заедничка цел);▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година. <p>Важни национални документи</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Не постои национална стратегија или други важни национални документи за одржлив развој на туризмот. Но, во Македонија

	<p>има постојни документи, закони и регулативи; Закон за туризам; Закон за угостителска дејност; Закон за туристичка такса; регулативи за минимални хигиенски и технички работни услови за туристичка дејност; регулативи за минимални хигиенски и технички работни услови за угостителска дејност; регулативи за категоризација на капацитети за сместување, што придонесува за регулирање на главните прашања поврзани со туризам и угостителство во земјата. Усогласување на овие закони и регулативи со останатите закони од различни сектори придонесува и овозможува воспоставување на основа за воведување и усогласување на прашањата за одржлив развој. Louis Berger, S.A., подготви студија за главен план за туризам во Република Македонија во периодот 2002-2003 година, но тој не беше официјално усвоен од Владата. Иако не е официјален, овој документ се користи за многу активности и проекти во областа на туризмот.</p>
Вработување д-р Никица Мојсоска Блажевски	<ul style="list-style-type: none">▪ Национална стратегија за вработување за 2010 година (НСВ)▪ Национален акционен план за вработување - НАПВ за 2006-2008 година;▪ Владина програма за 2006-2010 година;▪ Европска комисија (2005): Аналитички извештај за Мислењето за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ, стр. 95;▪ Европска фондација за обука (2005): Преглед на пазарот на работна сила во Република Македонија, стр. 35-40, 43-45;▪ Европска комисија (2005): Аналитички извештај за Мислењето за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ, стр. 95;▪ Европска комисија (08.11.2006): Извештај за напредок на Република Македонија за 2006 година, стр. 25;▪ Европска фондација за обука (2005): Преглед на пазарот на работна сила во Република Македонија, стр. 35-40;▪ Стратегиска кохерентна рамка за 2007-2013, дел 2.2, стр. 22;▪ Мојсоска-Блажевски, Н. (2006) Вработување во јавниот сектор, образование и пазари на труд во Македонија, стр. 59;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
МСП д-р Весна Стојанова	<ul style="list-style-type: none">▪ собрани документи: Преглед на сите важни документи за одржлив развој на секторот на МСП (Агенда 21, Зелен документ за ЕУ за претприемаштво, различни извештаи за конкурентност (Извештај на НСПК од декември 2005 година), Извештај на ЕБОР за земјата (јуни 2006 година), процена на моменталната состојба (од Годишниот извештај на Опсерваторијата за МСП за 2005 година, годишен извештај на АППРМ за 2005 година);▪ Ревидирана Стратегија за секторот за МСП за 2002-2013 година, Програма на активности за секторот за МСП за 2006-2010 година;▪ Врз основа на компаративни анализи на националните и

	<p>меѓународните документи за одржлив развој на секторот на МСП, целокупниот впечаток е дека националните документи јасно ја одразуваат Лисабонската стратегија, и се настојува да се исполнат целите од неа. Тоа всушност се обезбедување економски растеж и вработување. Меѓутоа, бидејќи секторот за МСП заостанува зад стандардите на ЕУ за негов пораст, конкурентност, иновативност, истражување и развој, развој на човечки ресурси, итн., постојните документи, како што се ревидираната Стратегија за развој на МСП во 2006-2013 година, како и Програмата за конкурентност и иновации во секторот на МСП во Македонија (2007-2010), се состојат од јасни политики/мерки за остварување на овие цели (ревидирана Национална стратегија за развој на мали и средни претпријатија (МСП) (2002 - 2013), ноември 2006 година, стр. 2-4 и Програмата за конкурентност и иновации во секторот на МСП во Македонија (2007-2010), септември 2006 година, стр. 7), клучната социјално-економска цел на Владата е намалување на постојните високи нивоа на невработеност.</p> <p>Овој пристап се состои од имплицитни одлуки за одржлив развој за: економски и социјални прашања, како што се економскиот растеж и порастот на вработеноста, но не ги одразува еколошките прашања и оние за човечки развој.</p> <p>Појасна заложба за прашањата за одржливост е присутна во мерките од Програмата за МСП поврзани со даночни олеснувања за истражување и развој (на пример, воведување даночни ослободувања за истражувања и инвестиции во обновливи извори на енергија од страна на МСП, стр. 31), и во мерките за кампања за подигнување на свеста за претприемаштво на макро, средно и микро ниво (на пример, на макро ниво, кампања за истакнување на придонесот на претприемачите во вработувањето, социјалната помош, заштитата на животната средина и националниот пораст; на микро ниво: свест за заштита на животната средина, здравје и заштита при работа, борба против неформалната економија, стр. 43); вклучувајќи и награди за претприемаштво за одржлива компанија на годината (социјална и еколошка одржливост).</p> <ul style="list-style-type: none">▪ СОП на ЕУ;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
Индустија д-р Делчо Јованоски	Меѓународни документи <ul style="list-style-type: none">▪ НОВА СТРАТЕГИЈА ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ НА ЕУ, 9 јуни 2006 година;▪ АНАЛИТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ за Мислењето за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ (ноември 2005 година);▪ РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА;▪ Извештај за напредок на Република Македонија (КОМ (2006) 649 конечна);▪ Показатели за одржлив развој за следење на спроведувањето на Стратегијата за одржлив развој на ЕУ (9.2.2005);▪ АГЕНДА 21 на ОН;▪ Заклучоци од Претседателството на Европскиот совет во Брисел

	<p>(15/16 јуни 2006 година);</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Таргетирање на предизвиците за инвестиции во заштита на животната средина во југоисточна Европа (ноември 2005 година);▪ Стратегија за одржлив развој на Европска унија, 2002 година;▪ Накратко за финансирањето од ЕУ (јуни 2006 година);▪ Стратегија на ЕУ за одржлив развој: процес и можности (јануари 2004 година);▪ Пристап ориентиран кон резултати за градење капацитети (февруари 2005 година);▪ План за спроведување од Светскиот самит за одржлив развој (2002 година);▪ Договор за стабилизација и асоцијација помеѓу Република Македонија од една страна и Европските заедници и нивните земји-членки од друга страна▪ НСОР: Грција, Унгарија, Литванија, Белорусија, Германија, Ирска, Естонија, Шпанија;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
	<p>Национални документи</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Стратегија за економско приспособување и глобални мислења за економскиот развој, подготвена од МАНУ (Македонска академија за науки и уметности), 1992 година, на барање на Владата на Република Македонија;▪ Закон за трансформација на претпријатија со општествен капитал (Службен весник на Република Македонија, бр. 38/93, 48/93, 21/98, 25/99, 39/99, 49/00, 6/02, 31/03, 38/04);▪ Закон за приватизација на државен капитал (Службен весник на Република Македонија, бр. 37/96, 25/99, 81/99, 49/00, 06/02, 77/05);▪ Закон за институции (Службен весник на Република Македонија, бр. 32/05, 120/05);▪ Закон за трансформација на јавното претпријатие „Македонски железници“ (Службен весник на Република Македонија, бр. 29/05);▪ Закон за здравствена заштита (Службен весник на Република Македонија, бр. 85/05);▪ Закон за радиодифузна дејност (Службен весник на Република Македонија, бр. 100/05);▪ Закон за реструктурирање на претпријатија загубари (Службен весник на Република Македонија, бр. 2/95);▪ Закон за стечај (Службен весник на Република Македонија, бр. 55/97, 53/00, 37/02, 17/04) и нов Закон за стечај (Службен весник на Република Македонија, бр. 34/06), спроведување 2006-2007 година;▪ Аранжман со ММФ и со Светска банка, втор заем за приспособување на финансискиот сектор и на секторот претпријатија, ФЕСАП II, три транши, декември 2002-декември 2003;▪ Програма за стабилизација на Владата на Република Македонија (Службен весник на Република Македонија, бр. 4/94), подготвена од ММФ и Светска банка;▪ Национална стратегија за економски развој на Република Македонија подготвена во 1997 година од страна на МАНУ; ја

прикажува долгорочната визија до 2020 година;

- Стратегија за извоз на Република Македонија, подготвена од МАНУ во 1999 година;
- Рамковна програма за економски развој и реформи „Македонија 2003“ (Службен весник на Република Македонија, бр. 49/00);
- Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во Европската унија, 2004 година;
- Национална програма за усвојување на правото на ЕУ, 2006 година;
- Национална стратегија за развој на мали и средни претпријатија, 2003 година, финансирана од УСАИД;
- Европска повелба за мали претпријатија – Солун 2003 година, РМ е членка со еднакви права;
- Програма за конкурентност и иновативност на МСП, 2007-2010 година (Министерство за економија);
- Индустриска политика во македонската економија, подготвена е за периодот 2006 – 2008 година, а е финансирана од Светска банка – БЕРИС; Спроведување 2008-2010 година;
- Национална стратегија за реконструкција и развој на челичната индустрија во РМ како обврска од Протокол 2 од Спогодбата за стабилизација и асоцијација со ЕУ, подготвена и финансирана од Европската комисија, 2005 година; спроведување 2006-2008 година;
- Стратегија за развој на текстилната индустрија во РМ, во подготовка, Економски институт Спроведување 2007-2009 година;
- Закон за државна помош (Службен весник на Република Македонија, бр. 24/2003);
- Студија за идентификување административни бариери и постапки за инвестирање и привлекување странски инвестиции во РМ во соработка со Светска банка – ФИАС, 2003 година;
- Програма за поттикнување инвестиции во РМ со помош на Светска банка, МИГА, УНДП, УСАИД, 2003-2006 година, основана е Агенција за странски инвестиции;
- Нова програма за подобрување на инвестициската клима во РМ за 2007-2010 година, ЕАР и ТДИ група од Ирска;
- Закон за поттикнување и помагање на технолошкиот развој (Службен весник на Република Македонија, бр. 98/2000);
- Закон за поттикнување и помагање на техничката култура (Службен весник на Република Македонија, бр. 53/2000);
- Концептуален пристап кон создавање и ревитализација на Националната стратегија за одржлив развој на Република Македонија, 2000 година;
- Национална процена за одржлив развој на РМ – 2002 година;
- Истражувачки концепт за обезбедување аналитички и предвидлив пристап во функција на подготовка на Националната стратегија за одржлив развој на РМ - 2003 година;
- Нов закон за трговски друштва (Службен весник на Република Македонија, бр. 24/04);
- Закон за индустриска сопственост (Службен весник на Република Македонија, бр. 09/2004);
- Закон за концесии (Службен весник на Република Македонија, бр. 25/2002 и 24/2003);
- Закон за едношалтерски систем и за водење трговски регистар

(Службен весник на Република Македонија, бр. 84/2005);

- Закон за слободни економски зони (Службен весник на Република Македонија, бр. 2/2002), нов Закон за технолошки индустриски развојни зони – во подготовка, Закон за заштита на конкуренција (Службен весник на Република Македонија, бр. 4/2005);
- Закон за заштита на потрошувачи (Службен весник на Република Македонија, бр. 38/2004);
- Одговори на Прашалникот од Европската комисија;
- Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање (јуни 2004 година);
- Национални упатства за известување за КОР - 14/15 Тематски области В. Индустриски развој;
- Национална процена за одржлив развој на РМ – 2003 година (2002);
- Функционална анализа и план за институционален развој – (16 јули 2004 година);

Секторски документи

- Студија за приватизација во Македонија, подготвена од Правен факултет, на барање на Владата на Република Македонија, 1993 година;
- Проект – програми за реструктурирање на најголемите претпријатија-загубари во државна сопственост;
- Студија – главен план за ревитализација на прехранбената индустрија во Република Македонија, Јапонска агенција за меѓународна соработка, 1996 година;
- ГТЗ: Проект: Стратегија за развој на прехранбена индустрија со посебен осврт на производство на овошје и зеленчук, 2002 година;
- Проект на Ленд о'лејкс: „Гордо од Македонија“ и Знак за квалитет за месни и млечни производи, 1999 година;
- Секторски студии за вино, кожа и текстил, производство на овошје и зеленчук, 2001-2003 година од Македонски деловен центар;
- ГТЗ: Студии за условите во РМ за производство и безбедност на храна – ХАССП;
- Програма за мерки и активности за развој на основните сектори со посебни секторски политики, со преглед на мерки и активности за реализација на рамковната програма за економски развој и реформи, со задачи и динамика (Министерство за развој);
- Годишни програми за приспособување на судскиот систем во РМ со судскиот систем во ЕУ, започнувајќи од 2001 година;
- Институционална и финансиска рамка:
 - Закон за основање Агенција за поддршка на претпријатија;
 - Основање на Национален совет за претприемаштво и конкурентност;
 - Основање на осум регионални центри за поддршка на претпријатија;
 - Еуро-инфо кореспондентен центар во синџир со 300 европски центри;
 - Воведување Гарантен фонд во Македонската банка за поддршка на развојот, 2006 година;
 - Основање Фонд за човечки ресурси за зајакнување на управувачки способности во МСП;
 - Годишни програми за поддршка на МСП;

	<ul style="list-style-type: none">- Национален извештај за самооценување на мали претпријатија (РМ, 2006 година);- Посебен дел од проектот е создавање пет кластери: јагнешко месо, сирење, вино, туризам и информатичка технологија;▪ Студија за развој на показатели за конкуренција за македонската индустрија, 2006 година;▪ Годишни извештаи за реализирани активности во реструктурирање на челичната индустрија на Владата на Република Македонија;▪ Комисија за заштита на конкуренција според принципот на независност, избор и колективизам во процесот на донесување одлуки;▪ Програма за поттикнување инвестиции, 2003 година;▪ Македонски деловен центар: Инвестиции во РМ, 2003 година;▪ Извештај за административни постапки и бариери за инвестирање и привлекување СДИ во РМ, со акционен план;▪ Годишни програми за поттикнување и помагање на научни и иновативни активности;▪ Документ за основите и политиките за технолошки развој во РМ – 2004 година;▪ Годишни програми за технолошки развој и техничка култура;▪ Национален акционен план за вработување за 2004-2005 година;▪ Програма за јавни инвестиции за 2004-2006 година;▪ Национална програма за развој на образование за 2005-2015 година;▪ Стратегија за енергетска ефикасност и Национален еколошки акционен план
--	---

Список на меѓународни, национални и секторски документи (за одржлив развој)

Извештај од анализа на секторот земјоделство о д-р Владо Вуковиќ	<ul style="list-style-type: none">▪ АГЕНДА 21;▪ Стратегија на ЕУ за одржлив развој;▪ Обновена стратегија за одржлив развој на ЕУ, наша заложба за одржлив развој;▪ НЕАП – Национален(ни) акционен(ни) план(ови) за животната средина;▪ НЕХАП - Национален еколошки здравствен акционен план на Република Македонија, 1999 година;▪ Стратегии за развој на земјоделството во Република Македонија до 2005 година (2001 година);▪ Преглед по сектори во Македонија, октомври 2002 година, СБ;▪ Концептуален пристап во создавање и спроведување на НСОП на Република Македонија, 2000 година;▪ Национален извештај за процена на одржлив развој, 2002 година;
---	---

	<ul style="list-style-type: none">▪ Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во ЕУ, 2004 година;▪ Стратегија за приближување на македонскиот земјоделски сектор за храна кон ЗЗП, 2004 година;▪ Прашања/одговори за нашата апликација за ЕУ;▪ Влијание на добитокот врз животната средина, еколошки прашања и алтернативи, 2006 година;▪ Состојбата со животински генетски ресурси за храна и земјоделство во светот, 2006 година;▪ Студија за земјата за биолошка разновидност во Република Македонија (Прв национален извештај, 2003 година);▪ Други локални документи . . . сè уште не се официјално усвоени од Владата на Република Македонија;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
Извештај од анализа на секторот животна средина д-р Светислав Крстик	<ul style="list-style-type: none">▪ Концептуален пристап кон создавање и спроведување на Националната стратегија за одржлив развој на Република Македонија (2000 година);▪ Национален извештај за процена на одржлив развој (2001-2002 година);▪ Насоки за Локалната агенда 21 (2002 година);▪ Прегледи за достигнувањата во животната средина, серија бр. 17 ОБЕДИНЕТИ НАЦИИ Њујорк и Женева (2002 година);▪ Концепт на истражување како поддршка на создавањето и спроведувањето на НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (2003 година);▪ Визија 2008 година - План со динамика на Министерството за животна средина и просторно планирање (2003 година);▪ Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање. Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција. Технички извештај: Стратегија за подигнување на јавната свест за животната средина - резултати од проект 14 (ноември 2003 година);▪ Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање. Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција. Технички извештај: Стратегија за управување со податоци - резултати од проект 16 (јуни 2004 година);▪ Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање. Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција. Технички извештај: Стратегија за комуникација со животната средина - резултати од проект 14 (јуни 2004 година);▪ Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање, проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција. Технички извештај: Функционална анализа и план за институционален развој - резултати од проект 8 (јули 2004 година);▪ Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање. Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција. Технички извештај: Стратегија за следење на животната средина - резултати од проект 15 (јули 2004 година);

	<ul style="list-style-type: none">▪ Национална стратегија за европска интеграција на Република Македонија (септември 2004 година);▪ АНАЛИТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ за Мислењето за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ (ноември 2005 година);▪ Нацрт национална програма за усвојување на правото на ЕУ (март 2006 година);▪ Одговори на Прашалникот на Европската комисија (ноември 2006 година) - поглавје 22 ЖИВОТНА СРЕДИНА▪ Претпристапна економска програма за 2007-2009 година (ноември 2006 година) поглавје 4.7.5 ЖИВОТНА СРЕДИНА▪ Национален план за управување со отпад (2006 година);▪ Национална рамка за биосигурност (2005 година);▪ Стратегија за подигнување на јавната свест за животната средина (2005 година);▪ Стратегија за комуникација со животната средина (2005 година);▪ Стратегија за управување со податоци за животната средина (2005 година);▪ Стратегија со акционен план за спроведување на Архуската Конвенцијата (2005 година);▪ Национален план за намалување и отстранување на постојани органски загадувачи во Република Македонија (2005 година);▪ Самооцена на националните капацитети за глобално управување со животната средина (2005 година);▪ Визија 2008 година (2004 година);▪ Просторно планирање на Република Македонија (2004 година), (Службен весник на Република Македонија, бр. 39/04);▪ Национална стратегија со акционен план за заштита на биолошката разновидност (2004);▪ Национална студија за биолошка разновидност (2003 година);▪ Прв национален извештај за климатски промени со акционен план (2003 година);▪ 14. Национален еколошки здравствен акционен план (НЕХАП), (1999 година);▪ Национален акционен план за животната средина (НЕАП) (1996 година), и втор Национален акционен план за животната средина (НЕАП 2) (2006 година);▪ Национална програма за отстранување на супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка (1996 година), и▪ Главен план за води на Република Македонија (1978 година), а развојот и усвојувањето на нов план е во постапка;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
Извештај од анализа на секторот транспорт и инфраструктура д-р Денис Жерновски	<ul style="list-style-type: none">▪ Регионална балканска инфраструктура – студија за транспорт, ЕАР;▪ ТИРС Регионална студија за транспорт и инфраструктура на Балканот, Луис Бергер SA;▪ Транспортна и енергетска инфраструктура во југоисточна Европа;▪ Програма за јавни инвестиции за 2006-2008 година;▪ Проект за реформа на железници – проект на Светска банка;▪ Приоритетни проекти за развој на главната регионална транспортна мрежа во југоисточна Европа, 2006 – 2010 година (СЕЕТО);

	<ul style="list-style-type: none">▪ Регионална студија за инфраструктура на воздушниот сообраќај;▪ Управување со транспортна мрежа;▪ Национална стратегија за економски развој на Македонија;▪ Национален план за управување со отпад;▪ НЕАП 2;▪ Просторен план на Република Македонија;▪ Комитет за информатичка програма за 2003-2007 година;▪ Национална стратегија за секторот информатика со акционен план;▪ Телекомуникации: Компаративен извештај и профил за земјата;▪ Студија за Главниот план за интегриран развој и управување со водени ресурси;▪ Главен план за води;▪ Статистички годишник за 2004 година;▪ Стратегија за Македонија – ЕБОР;▪ Закон за патен сообраќај;▪ Закон за јавни патишта;▪ Закон за превоз на опасни стоки;▪ Закон за безбедност во патен сообраќај;▪ Закон за задолжително осигурување во сообраќајот;▪ Закон за железници;▪ Закон за трансформација на јавното претпријатие „Македонски железници“ Ц.О. - Скопје▪ Закон за воздушна пловидба;▪ Закон за радиодифузија;▪ Закон за електронски комуникации;▪ Закон за енергија;▪ Нацрт закон за води;▪ Закон за животна средина;▪ Закон за управување со отпад;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
Извештај од анализа на секторот енергија д-р Наташа Марковска	<ul style="list-style-type: none">▪ Извештај на ЕК за напредок, 8 ноември 2006 година;▪ Редовен преглед за 2006 година, според Протоколот од Енергетската повелба за енергетска ефикасност и соодветните аспекти врз животната средина – ПЕЕРЕА;▪ Закон за основање на Агенција за енергетика (Службен весник 62/2005);▪ Национален акционен план за животна средина II;▪ Атински меморандум: Меморандум за разбирање за регионалниот пазар на електрична енергија во југоисточна Европа и негова интеграција во внатрешниот енергетски пазар на Европската заедница;▪ Одговор на МЖСПП на Атинскиот меморандум („Атински меморандум – 2002 година“, развој на регионален пазар на електрична енергија во југоисточна Европа (СЕЕРЕМ));▪ Договор за основање на енергетска заедница (25 октомври 2005 година);▪ Договор на ЕК за југоисточна Европа (3 мај 2006 година);▪ Закон за животна средина (Службен весник 53/2005) и соодветна секундарна легислатива;▪ Стратегија за енергетска ефикасност усвоена од Владата во октомври

Поддршка за подготовка на Национална стратегија за одржлив развој во Република Македонија

Нацрт конечна национална стратегија за одржлив развој, февруари 2008 година

Дел II: Стратегиски претходни резултати и анализа

	<p>2004 година;</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
--	---

**Извештај од
вкрстена
анализа
Национални
политики и
законодавств
во
д-р Силвана
Мојсовска**

- Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во ЕУ, септември 2004 година, Влада на Република Македонија/Секретаријатот за европски прашања (www.sep.gov.mk);
- Одлука на Советот за принципи, приоритети и услови на Европското партнерство со Република Македонија, декември 2005 година (www.sep.gov.mk);
- Акционен план за Европско партнерство за 2005 година, Влада на Република Македонија/Секретаријатот за европски прашања (www.sep.gov.mk);
- Комисија на ЕУ: Аналитички извештај за Мислењето за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ, Брисел, 9 ноември 2005 година (www.sep.gov.mk);
- Национална програма за усвојување на правото на ЕУ, Влада на Република Македонија, Секретаријатот за европски прашања (www.sep.gov.mk);
- Концептуален пристап кон создавање и спроведување на Националната стратегија за одржлив развој на Република Македонија (2000 година);
- Национален извештај за процена на одржлив развој (2001-2002 година);
- Концепт на истражување како поддршка на создавањето и спроведувањето на Националната стратегија за одржлив развој на Република Македонија (2003 година);
- Агенда 21, Обединети Нации, 1992 година (www.un.org);
- Извештај за милениумски развојни цели за 2006 година, Обединети Нации;
- Акционен план на Светскиот самит за одржлив развој, Јоханесбург, 2002 година;
- Тери Вилард, Маја Анџелковиќ (ed.), Развојно поврзување: Надминување на јазовите во политиките помеѓу информатичкото општество и одржливиот развој, Меѓународен институт за одржлив развој за 2005 година (www.iisd.org);
- Национален план за развој на Република Македонија за 2007-2009 година, Влада на Република Македонија (www.finance.gov.mk);
- Претпристапна економска програма за 2007-2009 година, Влада на Република Македонија (www.finance.gov.mk);
- Програма на Владата на Република Македонија за 2006-2010 година;
- Работен документ на службите на Европската комисија: Извештај за напредокот на Република Македонија за 2006 година (www.sep.gov.mk);
- Национална програма за реструктурирање и конверзија во индустријата за челик во Република Македонија;
- Проект за институционална реформа на деловното окружување (БЕРИС), Министерство за економија на Република Македонија;
- Акционен план на Светскиот самит за одржлив развој, 2002 година;
- Стратегија на ЕУ за одржлив развој;
- Агенда 21;
- Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.

<p>Извештај од анализа на секторот шумарство д-р Никола Николов</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Нова стратегија за одржлив развој на ЕУ, 9 јуни 2006 година – 10117/06;▪ Стратегија за шумарство на Европската Унија (КОМ (1998) 649, 03/11/1998);▪ Мислењето на Економско-социјалниот комитет за „Стратегијата за шумарство на Европската унија“ (2000/С 51/23);▪ Национална стратегија со акционен план за заштита на биолошката разновидност, Скопје, 2004 година;▪ Национален извештај за процена на одржлив развој, Скопје, 2002 година;▪ Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во ЕУ, Скопје, 2004 година;▪ Втора национална комуникација (ВНК) за Рамковната конвенција на ОН за климатски промени, Скопје, 2006 година;▪ Втор национален еколошки акционен план на Република Македонија, Скопје, 2006;▪ Просторен план на Република Македонија, Скопје, 2004 година;▪ Стратегија за одржлив развој на шумарството во Република Македонија, Скопје, 2006 година;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
<p>Извештај од анализа на под-секторот локална самоуправа д-р Илија Тодоровски</p> <p>Извештај од анализа на под-секторот здравствена заштита д-р Владимир Кендровски</p>	<p>Стратегии</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Стратегија за реформа на системот на локална самоуправа во Република Македонија во 1999 година;▪ Устав 1991 година;▪ Закон за локална самоуправа (1995);▪ Закон за финансирање на единици на локална самоуправа во 2004 година и нова територијална поделба во 2004 година;▪ Програма за спроведување на процесот на децентрализација за 2004 - 2007 година <p>Студии</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Споделување на власт - нов модел на одлучување во мултикултурни општини во Република Македонија, 2005 (АДИ);▪ Функционирање на системот на локална самоуправа во Република Македонија; 2004 (ИСППИ);▪ Децентрализација на човечкиот развој, Извештај за човечкиот развој за 2004 година, 2004 (УНДП);▪ Локална самоуправа и децентрализација, Фридрих Еберт, 2001-2005 година;▪ Социјална исклученост и граѓанска несигурност во Република Македонија, Извештај за човечкиот развој за 2001 година, 2002 (УНДП); <p>Закони</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Закон за локална самоуправа (2002);▪ Закон за финансирање на единиците на локална самоуправа (2004);▪ Закон за територијална организација на локалната самоуправа во Република Македонија (2004);▪ Закон за градот Скопје (2004);▪ Закон за измени на Законот за основно образование (2004);▪ Закон за измени на Законот за средно образование (2004);

- Закон за измени на Законот за социјална заштита (2004);
- Закон за измени на Законот за заштита на деца (2004);
- Закон за измени на Законот за здравствена заштита (2004);
- Закон за култура (2003);
- Закон за библиотеки (2004);
- Закон за музеи (2004);

Меѓународни документи

- Европска повелба за локална самоуправа (Совет на Европа);
- Европска рамковна конвенција за прекугранична соработка меѓу територијалните заедници и власти (Совет на Европа);
- Рамковна конвенција за заштита на националните малцинства (Совет на Европа);

Стратегии:

- Стратегија за унапредување на здравствената заштита за населението во Република Македонија до 2010 година, Македонска академија на науки и уметности и Министерство за здравство, Скопје, 2001 година;
- Стратегија за континуирано медицинско образование во примарното здравство во Република Македонија, 2000 година;
- Стратегија за акредитација на доктори во Република Македонија, септември 2001 година;
- Политика за лекови во Република Македонија, октомври 2001 година;
- Национална стратегија за ХИВ/СИДА за 2003-2006 година, јуни 2003 година;
- Национална стратегија за борба против пушењето за 2005-2010 година, 2004 година;
- Национална стратегија за зајакнување на професијата медицински сестри со акционен план во Република Македонија, 2004 година;
- Национална стратегија за здравје и безбедност на работа, април 2005 година;
- Стратегија за унапредување на менталното здравје за 2005-2012 година, јануари 2005 година;
- Стратегија за развој на интегриран здравствен информатички систем во Република Македонија, април 2006 година;
- Извештај за милениумските развојни цели за 2005 година.

Акциони планови

- Национален еколошки здравствен акционен план на Република Македонија, Влада на Република Македонија, јуни 1999 година;
- Акционен план за храна и исхрана на Република Македонија за 2004-2008 година, Светска здравствена организација;
- Национален план за примарна, секундарна и терцијарна здравствена заштита од непреносливи болести - рак на дојка, 2004 година;

Проекти

- Светска банка: Документ за процена на проект за предложен заем во износ од 10 милиони американски долари за Република Македонија за Проектот за управување со здравствениот сектор.

	<p>Вашингтон, 26 април, 2004 година;</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Светска банка: Aide Memoire од супервизорската мисија на Светска банка, 17 март - 14 април 2005 година;▪ Светска банка: Aide Memoire од супервизорската мисија на Светска банка, 30 јуни - 8 јули 2005 година;▪ BIS Healthcare Group: Стратегија за финансирање и идна организација на примарната здравствена заштита - конечен извештај (извештај бр. 21335/3, верзија 4/7), 2001;▪ Bossert T.: Извештај од работилница за здравствени системи и политики во Македонија: оценување, препораки и следни активности. Училиште за јавно здравство при Харвард, 1 декември 2003 година;▪ Burchfield K.: Компонента од реформата за управување со Фондот за здравствено осигурување - конечен извештај, март 2004 година (+ анекси);▪ Sercone JA. компонента 3: подобрување на обезбедувањето услуги - извршно резиме. Нема датум;▪ Sercone JA. Проект за реформа во здравството - компонента за склучување договори за здравствени услуги и модернизација, конечен извештај. Министерство за здравство, 31 март 2004 година;▪ Ernst & Young. ФЗО Македонија - ревизија на внатрешните контроли. Конечен извештај, Луксембург: 2004;▪ Ernst & Young. Акционен план за Фондот за здравствено осигурување на Република Македонија. Конечен извештај, јануари 2005 година;▪ Ernst & Young. ФЗО - Преоден акционен план за секторот за здравствена заштита – краткорочен додаток на „конечниот извештај“ (нацрт за разгледување). април 2005 година;▪ Европска опсерваторија за системи за здравствена заштита, Република Македонија - профил за здравствени системи во транзиција, 2006 година;▪ Институт за социолошки и политичко-правни истражувања Социјална процена на секторот здравство во Република Македонија Конечен извештај, јуни 2004 година; <p>Закони</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Закон за здравствена заштита (Службен весник на РМ, бр. 38/91; Уставен суд 73- /92; 46/93 и 55/95 и ревидиран текст 17/97 и измени 2002, 2004, 2005);▪ Закон за здравствено осигурување (Службен весник на РМ, бр. 25/2000);▪ Закон за преносливи болести кои влијаат во земјата;▪ Закон за водење евиденција во секторот здравство;▪ Закон за промет со лекови;▪ Закон за безбедност на храна и на производи и материјали кои доаѓаат во контакт со храна (Службен весник на РМ, бр. 54/2002).
Извештај од	<ul style="list-style-type: none">▪ Закон за средно образование;

<p>анализа на под-секторот средно образование Зоран Јовчевски</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Закон за стручно образование и обука;▪ Национална програма за развој на образованието во Република Македонија (2005-2015);▪ Програма за развој на средно и пост-средно образование;▪ Програма за професионален развој на наставниот кадар;▪ Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот;▪ Програма за институционална поддршка на реформите во образованието;▪ Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието;▪ Програма за образование за возрасни во Република Македонија во смисла на доживотно учење;▪ Кон Европската рамка за квалификации за доживотно учење - работен документ;▪ Концепт за континуирано стручно образование и обука. <p>Стратегии - програми</p> <ul style="list-style-type: none">▪ 2006 година, Национална програма за развој на образованието во Република Македонија (2005-2015);▪ Посебни програми: Програма за развој на средно и пост-средно образование, Програма за професионален развој на наставниот кадар, Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот, Програма за институционална поддршка на реформите во образованието, Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието и Програма за образование за возрасни во Република Македонија во смисла на доживотно учење. <p>Закони</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Закон за средно образование;▪ Закон за стручно образование и обука; <p>Други важни документи</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Концепт за континуирано стручно образование и Кон Европската рамка за квалификации за доживотно учење;▪ Критички осврт на потребите за Национална стратегија за одржлив развој во Република Македонија;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
<p>Извештај од анализа на под-секторот високо образование Зоран</p>	<p>Европски документи за одржлив развој</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Програмите на ЕУ (ТЕМПУС, шестата рамковна програма), Европската соработка за научни и технички истражувања, билатералната соработка, и други се од големо значење за Република Македонија.▪ 2005 година, Документ за вклучување во мрежата на ЦЕЕПУС;

Јовчевски

- Мрежата на универзитети од југоисточна Европа;
- Спогодбата за стабилизација и асоцијација е основниот документ во овој процес, односно КАРДС програмата, со која се обезбедуваат ресурси за ТЕМПУС проектите во регионот;
- Болоњската декларација од 1999 година, која Република Македонија ја потпиша во 2003 година;
- Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.

Важни национални документи

- Закон за високо образование;
- Закон за измени и дополнувања на Законот за високо образование;
- Национална програма за развој на образованието во Република Македонија (2005-2015);
- Програма за развој на високото образование;
- Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот;
- Програма за институционална поддршка на реформите во образованието;
- Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието;
- Стратегија за развој на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ (2004-2010)

Стратегии - програми

- Во 2006 година се донесе Националната програма за развој на образованието во Република Македонија (2005-2015);
- Програма за развој на средно и пост-средно образование, Програма за професионален развој на наставниот кадар, Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот, Програма за институционална поддршка на реформите во образованието, Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието и Програма за образование за возрасни во Република Македонија во смисла на доживотно учење;
- Стратегија за развој на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

Закони

- Законот за високо образование (одобрен од Собранието на 25 јули 2000 година, (Службен весник на РМ, бр. 64/2000) и Законот за измени и дополнувања на Законот за високо образование (усвоен од Собранието на 16 јули 2003 година (Службен весник на РМ, бр. 49/2003) ја сочинуваат националната правна рамка за високо образование;
- Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот во образованието;
- Програма за институционална поддршка на реформите во образованието;
- Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието;
- Критички осврт на потребите за Национална стратегија за одржлив развој (НСОР) на Република Македонија.

<p>Извештај од анализа на секторот социјална заштита д-р Марија Донева</p>	<p>Постојни стратегии</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Национална стратегија за намалување на сиромаштија - целосна анализа на сиромаштијата во РМ и предложени нацрт мерки;▪ Стратегија за Ромите во РМ - целосна анализа на состојбата на Ромите во РМ, идентификација на приоритети;▪ Документи од истражувања;▪ Социјална исклученост и граѓанска несигурност во Македонија, (2001), УНДП;▪ Фокусирање на сиромаштијата, Светска банка (1999);▪ Извештај за милениумските развојни цели на Република Македонија (2005), Скопје.▪ Процена на политиките, состојбите и програмите за децата од улици, (2004) УНИЦЕФ, Институт за социјална работа и социјална политика▪ .Amicis G., (2004) Систем за социјална помош во Република Македонија, Министерството за труд и социјална политика▪ Чонева Љубица (2003) Спроведување децентрализација во областа на социјална заштита, Конференција „Воведување на Законот за локална самоуправа“. <p>Закони и регулативи</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Закон за социјална заштита;▪ Закон за семејство;▪ Закон за детска заштита;▪ Закон за еднакви можности на мажите и жените. <p>Други важни документи</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Одговори на Прашалникот за добивање статус на земја-кандидатка за ЕУ;▪ Извештај на ЕУ за Македонија - 2006 година;▪ КАРДС приоритети;▪ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - ПРОЦЕНА НА СИРОМАШТИЈАТА ЗА 2002-2003, 18 октомври 2005 година, Државен завод за статистика (ДЗС), Македонија и Одделение на Светска банка за намалување на сиромаштијата и економско управување во Европа и централна Азија, Вашингтон;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
<p>Извештај од анализа на секторот туризам д-р Иванка</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Нова европска политика за туризам (нова политика за туризам на ЕУ: Кон засилено партнерство за европски туризам, КОМ (2006), 134 конечна); <p>Главните области на кои се фокусира политиката се:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ поедноставување на мерките кои влијаат врз туризмот (подобра регулатива, координација на политиките, подобрена употреба на

Нестороска	<p>достапните финансиски инструменти од ЕУ)</p> <ul style="list-style-type: none">▪ унапредување на одржливоста на туризмот (Европска агенда 21 за туризам, конкретни придружни активности за одржливоста на европскиот туризам);▪ зајакнување на разбирањето и достапноста до туризмот (подобрување на разбирањето за европскиот туризам, поддршка на промовирањето на европските дестинации, подобрување на достапноста до туризам: заедничка цел);▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година. <p>Важни национални документи</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Не постои национална стратегија или други важни национални документи за одржлив развој на туризмот. Но, во Македонија има постојни документи, закони и регулативи; Закон за туризам; Закон за угостителска дејност; Закон за туристичка такса; регулативи за минимални хигиенски и технички работни услови за туристичка дејност; регулативи за минимални хигиенски и технички работни услови за угостителска дејност; регулативи за категоризација на капацитети за сместување, што придонесува за регулирање на главните прашања поврзани со туризам и угостителство во земјата. Усогласување на овие закони и регулативи со останатите закони од различни сектори придонесува и овозможува воспоставување на основа за воведување и усогласување на прашањата за одржлив развој. Louis Berger, S.A., подготви студија за главен план за туризам во Република Македонија во периодот 2002-2003 година, но тој не беше официјално усвоен од Владата. Иако не е официјален, овој документ се користи за многу активности и проекти во областа на туризмот.
Вработување д-р Никица Мојсоска Блажевски	<ul style="list-style-type: none">▪ Национална стратегија за вработување за 2010 година (НСВ)▪ Национален акционен план за вработување - НАПВ за 2006-2008 година;▪ Владина програма за 2006-2010 година;▪ Европска комисија (2005): Аналитички извештај за Мислењето за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ, стр. 95;▪ Европска фондација за обука (2005): Преглед на пазарот на работна сила во Република Македонија, стр. 35-40, 43-45; Европска комисија (2005): Аналитички извештај за Мислењето за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ, стр. 95;▪ Европска комисија (08.11.2006): Извештај за напредок на Република Македонија за 2006 година, стр. 25;▪ Европска фондација за обука (2005): Преглед на пазарот на работна сила во Република Македонија, стр. 35-40;▪ Стратегиска кохерентна рамка за 2007-2013, дел 2.2, стр. 22;▪ Мојсоска-Блажевски, Н. (2006) Вработување во јавниот сектор, образование и пазари на труд во Македонија, стр. 59;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.

<p>МСП д-р Весна Стојанова</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ собрани документи: Преглед на сите важни документи за одржлив развој на секторот на МСП (Агенда 21, Зелен документ за ЕУ за претприемаштво, различни извештаи за конкурентност (Извештај на НСПК од декември 2005 година), Извештај на ЕБОР за земјата (јуни 2006 година), процена на моменталната состојба (од Годишниот извештај на Опсерваторијата за МСП за 2005 година, годишен извештај на АППРМ за 2005 година);▪ Ревидирана Стратегија за секторот за МСП за 2002-2013 година, Програма на активности за секторот за МСП за 2006-2010 година;▪ Врз основа на компаративни анализи на националните и меѓународните документи за одржлив развој на секторот на МСП, целокупниот впечаток е дека националните документи изрично ја одразуваат Лисабонската стратегија, и се настојува да се исполнат целите од неа. Тоа всушност се обезбедување економски растеж и вработување. Меѓутоа, бидејќи секторот за МСП заостанува зад стандардите на ЕУ за негов пораст, конкурентност, иновативност, истражување и развој, развој на човечки ресурси, итн., постојните документи, како што се ревидираната Стратегија за развој на МСП во 2006-2013 година, како и Програма за конкурентност и иновации во секторот на МСП во Македонија (2007-2010), се состојат од јасни политики/мерки за остварување на овие цели (ревидирана Национална стратегија за развој на мали и средни претпријатија (МСП) (2002 - 2013), ноември 2006 година, стр. 2-4 и Програмата за конкурентност и иновации во секторот на МСП во Македонија (2007-2010), септември 2006 година, стр. 7), клучната социјално-економска цел на Владата е намалување на постојните високи нивоа на невработеност. <p>Овој пристап се состои од имплицитни одлуки за одржлив развој за: економски и социјални прашања, како што се економскиот растеж и порастот на вработеноста, но не ги одразува еколошките прашања и оние за човечки развој.</p> <p>Појасна заложба за прашањата за одржливост е присутна во мерките од Програмата за МСП поврзани со даночни олеснувања за истражување и развој (на пример, воведување даночни ослободувања за истражувања и инвестиции во обновливи извори на енергија од страна на МСП, стр. 31), и во мерките за кампања за подигнување на свеста за претприемаштво на макро, средно и микро ниво (на пример, на макро ниво, кампања за истакнување на придонесот на претприемачите во вработувањето, социјалната помош, заштитата на животната средина и националниот пораст; на микро ниво: свест за заштита на животната средина, здравје и заштита при работа, борба против неформалната економија, стр. 43); вклучувајќи и награди за претприемаштво за одржлива компанија на годината (социјална и еколошка одржливост).</p> <ul style="list-style-type: none">▪ СОП на ЕУ;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.
--	--

Индустија д-р Делчо Јованоски	Меѓународни документи
	<ul style="list-style-type: none">▪ НОВА СТРАТЕГИЈА ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ НА ЕУ, 9 јуни 2006 година;▪ АНАЛИТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ за Мислењето за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ (ноември 2005 година);▪ РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА;▪ Извештај за напредок на Република Македонија (КОМ (2006) 649 конечна);▪ Показатели за одржлив развој за следење на спроведувањето на Стратегијата за одржлив развој на ЕУ (9.2.2005);▪ АГЕНДА 21 на ОН;▪ Заклучоци од Претседателството на Европскиот совет во Брисел (15/16 јуни 2006 година);▪ Таргетирање на предизвиците за инвестиции во заштита на животната средина во југоисточна Европа (ноември 2005 година);▪ Стратегија за одржлив развој на Европска унија, 2002 година;▪ Накратко за финансирањето од ЕУ (јуни 2006 година);▪ Стратегија на ЕУ за одржлив развој: процес и можности (јануари 2004 година);▪ Пристап ориентиран кон резултати за градење капацитети (февруари 2005 година);▪ План за спроведување од Светскиот самит за одржлив развој (2002 година);▪ Договор за стабилизација и асоцијација помеѓу Република Македонија од една страна и Европските заедници и нивните земји-членки од друга страна▪ НСОП: Грција, Унгарија, Литванија, Белорусија, Германија, Ирска, Естонија, Шпанија;▪ Извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2007 година.

Национални документи

- Стратегија за економско приспособување и глобални мислења за економски развој, подготвена од МАНУ (Македонска академија за науки и уметности), 1992 година, на барање на Владата на Република Македонија;
 - Закон за трансформација на претпријатија со општествен капитал (Службен весник на Република Македонија, бр. 38/93, 48/93, 21/98, 25/99, 39/99, 49/00, 6/02, 31/03, 38/04);
- Закон за приватизација на државен капитал (Службен весник на Република Македонија, бр. 37/96, 25/99, 81/99, 49/00, 06/02, 77/05);
- Закон за институции (Службен весник на Република Македонија, бр. 32/05, 120/05);
- Закон за трансформација на јавното претпријатие „Македонски железници“ (Службен весник на Република Македонија, бр. 29/05);
- Закон за здравствена заштита (Службен весник на Република Македонија, бр. 85/05);
- Закон за радиодифузна дејност (Службен весник на Република Македонија, бр. 100/05);
- Закон за реструктурирање на претпријатија загубари (Службен весник на Република Македонија, бр. 2/95);
 - Закон за стечај (Службен весник на Република Македонија, бр. 55/97, 53/00, 37/02, 17/04) и
- нов Закон за стечај (Службен весник на Република Македонија, бр. 34/06) Спроведување 2006-2007 година;
- Аранжман со ММФ и со Светска банка, втор заем за приспособување на финансискиот сектор и на секторот претпријатија, ФЕСАЛ II, три транши, декември 2002-декември 2003 година;
- Програма за стабилизација на Владата на Република Македонија (Службен весник на Република Македонија, бр. 4/94), подготвена од ММФ и Светска банка;
 - Национална стратегија за економски развој на Република Македонија подготвена во 1997 година од страна на МАНУ; ја прикажува долгорочна до 2020 година;
- Стратегија за извоз на Република Македонија, подготвена од МАНУ во 1997 година;
- Рамковна програма за економски развој и реформи „Македонија 2003-2007“

(Службен весник на Република Македонија, бр. 49/00);

- Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во Европската унија, 2004 година;
- -Национална програма за усвојување на правото на ЕУ, 2006 година;
- Национална стратегија за развој на мали и средни претпријатија, 2003 година, финансирана од УСАИД;
- Европска повелба за мали претпријатија - Солун 2003 година,

РМ е членка со еднакви права;

- Програма за конкурентност и иновативност на МСП, 2007-2010 година (Министерство за економија);
- Индустриска политика во македонската економија, подготвена е за 2006 – 2008 година,

а е финансирана од Светска банка – БЕРИС; Спроведување 2008-2010 година;

- Национална стратегија за реконструкција и развој на челичната индустрија во РМ како обврска од Протокол 2 од Спогодбата за стабилизација и асоцијација со ЕУ, подготвена и финансирана од Европската комисија, 2005 година; спроведување 2006-2008 година;
- Стратегија за развој на текстилната индустрија во РМ, во подготовка, Економски институт. Спроведување 2007-2009 година;
- Закон за државна помош (Службен весник на Република Македонија, 24/2003);
- Студија за идентификување административни бариери и постапки за инвестирање и привлекување странски инвестиции во РМ во соработка со Светска банка - ФИАС, 2003 година;
- Програма за поттикнување инвестиции во РМ со помош на Светска банка, МИГА, УНДП, УСАИД, 2003-2006 година, основана е Агенција за странски инвестиции;
- Нова програма за подобрување на инвестициската клима во РМ за 2007-2008 година,

ЕАР и ТДИ група од Ирска;

- Закон за поттикнување и помагање на технолошкиот развој

(Службен весник на Република Македонија, бр. 98/2000);

- Закон за поттикнување и помагање на техничката култура

(Службен весник на Република Македонија, бр. 53/2000);

- Концептуален пристап кон создавање и ревитализација на

Националната стратегија за одржлив развој на Република Македонија, 2000

- Национална процена за одржлив развој на РМ – 2002 година;

- Истражувачки концепт за обезбедување аналитички и предвидлив процес

функција

на подготовка на Националната стратегија за одржлив развој на РМ - 2003 година

- Нов закон за трговски друштва (Службен весник на Република Македонија, бр. 24/04);
- Закон за индустриска сопственост (Службен весник на Република Македонија, бр. 09/2004);
- Закон за концесии (Службен весник на Република Македонија, бр. 25/2002 и 24/2003);
 - Закон за едношалтерски систем и за водење трговски регистар весник на Република Македонија, бр. 84/2005);
 - Закон за слободни економски зони (Службен весник на Република Македонија, бр. 2/2002), нов Закон за технолошки индустриско развојни зони - во подготовка, Закон за заштита на конкуренција (Службен весник на Република Македонија, бр. 4/2005);
 - Закон за заштита на потрошувачи (Службен весник на Република Македонија, бр. 38/2004);
 - Одговори на Прашалникот од Европската комисија;
 - Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање (јуни 2004 година);
 - Национални упатства за известување за КОР - 14/15 Тематски области В. Индустриски развој;
 - Национална процена за одржлив развој на РМ – 2003 година (2002);
 - Функционална анализа и план за институционален развој – (16 јули 2004 година);

Секторски документи

- Студија за приватизација во Македонија, подготвена од Правен факултет, на барање на Владата на Република Македонија, 1993 година;
- Проект - програми за реструктурирање на најголемите претпријатија-загубари во државна сопственост;
- **Студија - главен план за ревитализација на прехранбената индустрија во Република Македонија, Јапонска агенција за меѓународна соработка, 1996 година;**
- ГТЗ: Проект: Стратегија за развој на прехранбена индустрија со посебен осврт на производство на овошје и зеленчук, 2002 година;
- Проект на Ленд о'лејкс: „Гордо од Македонија“ и Знак за квалитет за месни и млечни производи, 1999 година;
- Секторски студии за вино, кожа и текстил, производство на овошје и зеленчук, 2001-2003 година од Македонски деловен центар;
- ГТЗ: Студии за условите во РМ за производство и безбедност на храна – ХАССП;
- Програма за мерки и активности за развој на основните сектори со посебни секторски политики, со преглед на мерки и активности за реализација на рамковната програма за економски развој и реформи, со задачи и динамика (Министерство за развој);
- Годишни програми за приспособување на судскиот систем во РМ со

	<ul style="list-style-type: none">▪ судскиот систем во ЕУ, започнувајќи од 2001 година;▪ Институционална и финансиска рамка:<ul style="list-style-type: none">- Закон за основање Агенција за поддршка на претприемаштво;- Основање на Национален совет за претприемаштво и конкурентност;- Основање на осум регионални центри за поддршка на претпријатија;- Еуро-инфо кореспондентен центар во синџир со 300 европски центри;- Воведување Гарантен фонд во Македонската банка за поддршка на развојот, 2006 година;- Основање Фонд за човечки ресурси за зајакнување на управувачки способности во МСП;- Годишни програми за поддршка на МСП;<ul style="list-style-type: none">- Национален извештај за самооценување на мали претпријатија (РМ, 2006 година); <p>Посебен дел од проектот е создавање пет кластери: јагнешко месо, сирење, вино, туризам и информатичка технологија;</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Студија за развој на показатели за конкуренција за македонската индустрија, 2006 година;▪ Годишни извештаи за реализирани активности во реструктурирање на челичната индустрија во Владата на Република Македонија;▪ Комисија за заштита на конкуренција според принципот на независност, избор и колективизам во процесот на донесување одлуки;▪ Програма за поттикнување инвестиции, 2003 година;▪ Македонски деловен центар: Инвестиции во РМ, 2003 година;▪ Извештај за административни постапки и бариери за инвестирање и привлекување СДИ во РМ, со акционен план;▪ Годишни програми за поттикнување и помагање на научни и иновативни активности;▪ Документ за основите и политиките за технолошки развој во РМ – 2004 година;▪ Годишни програми за технолошки развој и техничка култура;▪ Национален акционен план за вработување за 2004-2005 година;▪ Програма за јавни инвестиции за 2004-2006 година;▪ Национална програма за развој на образование за 2005-2015 година;▪ Стратегија за енергетска ефикасност и Национален еколошки акционен план
--	--

Список на важни документи (постојни стратегии, студии, закони, меѓународни документи) кои се користат за подготовка на **АА извештаи поделени по сектори**

Извештај од анализа на секторот	<ul style="list-style-type: none">• АГЕНДА 21;• Стратегија на ЕУ за одржлив развој;
--	--

<p>земјоделство д-р Владо Вуковиќ</p>	<ul style="list-style-type: none">• Обновена стратегија за одржлив развој на ЕУ, наша заложба за одржлив развој;• НЕАП – Национален(ни) акционен(ни) план(ови) за животната средина;• НЕХАП - Национален еколошки здравствен акционен план на Република Македонија, 1999 година;• Стратегија за развој на земјоделството во Република Македонија до 2005 година (2001);• Преглед по сектори во Македонија, октомври 2002 година, СБ;• Концептуален пристап во создавање и спроведување на НСОП на Република Македонија, 2000 година;• Национален извештај за процена на одржлив развој, 2002 година;• Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во ЕУ, 2004 година;• Стратегија за приближување на македонскиот земјоделски сектор за храна кон ЗЗП, 2004 година;• Прашања/одговори за нашата апликација за ЕУ;• Влијание на добитокот врз животната средина, еколошки прашања и алтернативи, 2006 година;• Состојбата со животински генетски ресурси за храна и земјоделство во светот, 2006 година;• Студија за земјата за биолошка разновидност во Република Македонија (Прв национален извештај, 2003 година);• Други локални документи . . . сè уште не се официјално усвоени од Владата на Република Македонија
<p>Извештај од анализа на секторот животна средина д-р Светислав Крстик</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Концептуален пристап кон создавање и спроведување на Националната стратегија за одржлив развој на Република Македонија (2000 година);▪ Национален извештај за процена на одржлив развој (2001-2002 година);▪ Насоки за Локалната агенда 21 (2002 година);▪ Прегледи за достигнувањата во животната средина, серија бр. 17 ОБЕДИНЕТИ НАЦИИ Њујорк и Женева (2002 година);▪ Концепт на истражување како поддршка на создавањето и спроведувањето на НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (2003 година);▪ Визија 2008 година - План со динамика на Министерството за животна средина и просторно планирање (2003 година);▪ Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање; Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција; Технички извештај: Стратегија за подигнување на јавната свест за животната средина - резултати од проект 14 (ноември 2003 година);

- Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање;
Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција;
Технички извештај: Стратегија за управување со податоци - резултати од проект 16 (јуни 2004 година);
 - Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање;
Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција;
Технички извештај: Стратегија за комуникација со животната средина - резултати од проект 14 (јуни 2004 година);
 - Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање;
Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција;
Технички извештај: Функционална анализа и план за институционален развој - резултати од проект 8 (јули 2004 година);
 - Зајакнување на капацитетите на Министерството за животна средина и просторно планирање;
Проект финансиран од ЕУ, а управуван од Европската агенција за реконструкција;
Технички извештај: Стратегија за следење на животната средина - резултати од проект 15 (јули 2004 година);
 - Национална стратегија за европска интеграција на Република Македонија (септември 2004 година);
 - АНАЛИТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ за Мислењето за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ (ноември 2005 година);
 - Нацрт национална програма за усвојување на правото на ЕУ (март 2006 година);
 - Одговори на Прашалникот на Европската комисија (ноември 2006 година) - поглавје 22 ЖИВОТНА СРЕДИНА
 - Претпристапна економска програма за 2007-2009 година (ноември 2006 година) поглавје 4.7.5 ЖИВОТНА СРЕДИНА
1. Национален план за управување со отпад (2006 година);
 2. Национална рамка за биосигурност (2005 година);
 3. Стратегија за подигнување на јавната свест за животната средина (2005 година);
 4. Стратегија за комуникација со животната средина (2005 година);
 5. Стратегија за управување со податоци за животната средина (2005 година);
 6. Стратегија со акционен план за спроведување на Архуската Конвенцијата (2005 година);
 7. Национален план за намалување и отстранување на постојани органски загадувачи во Република Македонија (2005 година);
 8. Самооцена на националните капацитети за глобално управување со животната средина (2005 година);

	<p>9. Визија 2008 година (2004 година);</p> <p>10. Просторно планирање на Република Македонија (2004 година), (Службен весник на Република Македонија, бр. 39/04);</p> <p>11. Национална стратегија со акционен план за заштита на биолошката разновидност (2004);</p> <p>12. Национална студија за биолошка разновидност (2003 година);</p> <p>13. Прв национален извештај за климатски промени со акционен план (2003 година);</p> <p>14. Национален еколошки здравствен акционен план (НЕХАП), (1999 година);</p> <p>15. Национален акционен план за животната средина (НЕАП) (1996 година), и втор Национален акционен план за животната средина (НЕАП 2) (2006 година);</p> <p>16. Национална програма за отстранување на супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка (1996 година), и</p> <p>17. Главен план за води на Република Македонија (1978 година), а развојот и усвојувањето на нов план е во постапка;</p> <p>▪</p>
<p>Извештај од анализа на секторот транспорт и инфраструктура д-р Денис Жерновски</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Регионална балканска инфраструктура – студија за транспорт, ЕАР;▪ ТИРС Регионална студија за транспорт и инфраструктура на Балканот, Луис Бергер SA;▪ Транспортна и енергетска инфраструктура во југоисточна Европа;▪ Програма за јавни инвестиции за 2006-2008 година;▪ Проект за реформа на железници – проект на Светска банка;▪ Приоритетни проекти за развој на главната регионална транспортна мрежа во југоисточна Европа, 2006 – 2010 година (СЕЕТО);▪ Регионална студија за инфраструктура на воздушниот сообраќај;▪ Управување со транспортна мрежа;▪ Национална стратегија за економски развој на Македонија;▪ Национален план за управување со отпад;▪ НЕАП 2▪ Просторен план на Република Македонија▪ Комитет за информатичка програма за 2003-2007 година;▪ Национална стратегија за секторот информатика со акционен план;▪ Телекомуникации: Компаративен извештај и профил за земјата;▪ Студија за Главниот план за интегриран развој и управување со водени ресурси;▪ Главен план за води;▪ Статистички годишник за 2004 година;▪ Стратегија за Македонија – ЕБОР;

Поддршка за подготовка на Национална стратегија за одржлив развој во Република Македонија

Нацрт конечна национална стратегија за одржлив развој, февруари 2008 година

Дел II: Стратегиски претходни резултати и анализа

- Закон за патен сообраќај;
- Закон за јавни патишта;
- Закон за превоз на опасни стоки;
- Закон за безбедност во патен сообраќај;
- Закон за задолжително осигурување во сообраќајот;
- Закон за железници;
- Закон за трансформација на јавното претпријатие „Македонски железници“ Ц.О. - Скопје
- Закон за воздушна пловидба;
- Закон за радиодифузија;
- Закон за електронски комуникации;
- Закон за енергија;
- Нацрт закон за води;
- Закон за животна средина;
- Закон за управување со отпад;

**Извештај од анализа на секторот
Работна група за секторот ИНДУСТРИЈА**

д-р Делчо Јованоски

Национални документи

N1: Програма за стабилизација на Владата на Република Македонија (Службен весник на Република Македонија, бр. 4/N.4), подготвена од ММФ и Светска банка;
N2: Национална стратегија за економски развој на Република Македонија подготвена во 1997 година од страна на МАНУ; ја прикажува долгорочната визија до 2020 година
N3: Стратегија за извоз на Република Македонија, подготвена од МАНУ во 1999 година
N4: Рамковна програма за економски развој и реформи „Македонија 2003“ (Службен весник на Република Македонија, бр. 49/00)
N5: Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во Европската унија
N6: Национална стратегија за мали и средни претпријатија за 2003 година, финансирана од УСАИД Европска повелба за мали претпријатија – Солун 2003 година Република Македонија - членка со еднакви права
N7: Национална стратегија за реконструкција на челичната индустрија во Република Македонија Спогодба за стабилизација и асоцијација со ЕУ, подготвена и финансирана од страна на Европската комисија, 2005 година, спроведување 2006-2009 година
N8: Студија за идентификување административни бариери и постапки за инвестирање и привлекување странски инвестиции во РМ во соработка со Светска банка – ФИАС, 2003 година
N9: Програма за поттикнување инвестиции во Република Македонија со помош на Светска банка, МИГА, УНДП, УСАИД, 2003-2006 година
N10: Нова програма за подобрување на инвестициската клима во Република Македонија за 2007 – 2010 ЕАР и ТДИ група од Ирска
N11: Подготовка и спроведување на Национална стратегија за развој на Република Македонија – 2000 година

<p>Извештај од анализа на секторот енергија</p> <p>д-р Наташа Марковска</p>	<ul style="list-style-type: none">- Извештај на ЕК за напредок, 8 ноември 2006 година;- Редовен преглед за 2006 година, според Протоколот од Енергетската повелба за енергетска ефикасност и соодветните аспекти врз животната средина – ПЕЕРЕА;- Закон за основање на Агенција за енергетика (Службен весник 62/2005);- Национален акционен план за животна средина II;- Атински меморандум: Меморандум за разбирање за регионалниот пазар на електрична енергија во југоисточна Европа и негова интеграција во внатрешниот енергетски пазар на Европската заедница;- Одговор на МЖСПП на Атинскиот меморандум („Атински меморандум – 2002 година“, развој на регионален пазар на електрична енергија во југоисточна Европа (СЕЕРЕМ));- Договор за основање на енергетска заедница (25 октомври 2005 година);- Договор на ЕК за југоисточна Европа (3 мај 2006 година);- Закон за животна средина (Службен весник 53/2005) и соодветна секундарна легислатива; <p>- Стратегија за енергетска ефикасност усвоена од Владата во октомври 2004 година;</p>
<p>Извештај од анализа на секторот шумарство</p> <p>д-р Никола Николов</p>	<ul style="list-style-type: none">- Нова стратегија за одржлив развој на ЕУ, 9 јуни 2006 година - 10117/06;Стратегија за шумарство на Европската Унија (КОМ (1998) 649, 03/11/1998);Мислењето на Економско-социјалниот комитет за „Стратегијата за шумарство на Европската унија“ (2000/С 51/23);- Национална стратегија со акционен план за заштита на биолошката разновидност, Скопје, 2004 година;- Национален извештај за процена на одржлив развој, Скопје, 2002 година;- Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во ЕУ, Скопје, 2004 година;- Втора национална комуникација (ВНК) за Рамковната конвенција на ОН за климатски промени, Скопје, 2006 година;- Втор национален еколошки акционен план на Република Македонија, Скопје, 2006;- Просторен план на Република Македонија, Скопје, 2004 година;- Стратегија за одржлив развој на шумарството во Република Македонија, Скопје, 2006 година;

Извештај од вкрстена анализа
Национални политики и законодавство

д-р Силвана Мојсовска

- Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во ЕУ, септември 2004 година, Влада на Република Македонија/Секретаријатот за европски прашања (www.sep.gov.mk);
- Одлука на Советот за принципи, приоритети и услови на Европското партнерство со Република Македонија, декември 2005 година (www.sep.gov.mk);
- Акционен план за Европско партнерство за 2005 година, Влада на Република Македонија/Секретаријатот за европски прашања (www.sep.gov.mk);
- Комисија на ЕУ: Аналитички извештај за Мислењето за апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ, Брисел, 9 ноември 2005 година (www.sep.gov.mk);
- Национална програма за усвојување на правото на ЕУ, Влада на Република Македонија, Секретаријатот за европски прашања (www.sep.gov.mk);
- Концептуален пристап кон создавање и спроведување на Националната стратегија за одржлив развој на Република Македонија (2000 година);
- Национален извештај за процена на одржлив развој (2001-2002 година);
- Концепт на истражување како поддршка на создавањето и спроведувањето на Националната стратегија за одржлив развој на Република Македонија (2003 година);
- Агенда 21, Обединети Нации, 1992 година (www.un.org);
- Извештај за милениумски развојни цели за 2006 година, Обединети Нации;
- Акционен план на Светскиот самит за одржлив развој, Јоханесбург, 2002 година;
- Тери Вилард, Маја Анџелковиќ (ed.), Развојно поврзување: Надминување на јазовите во политиките помеѓу информатичкото општество и одржливиот развој, Меѓународен институт за одржлив развој за 2005 година (www.iisd.org);
- Национален план за развој на Република Македонија за 2007-2009 година, Влада на Република Македонија (www.finance.gov.mk);
- Претпристапна економска програма за 2007-2009 година,

Поддршка за подготовка на Национална стратегија за одржлив развој во Република Македонија

Нацрт конечна национална стратегија за одржлив развој, февруари 2008 година

Дел II: Стратегиски претходни резултати и анализа

Влада на Република Македонија (www.finance.gov.mk);

- Програма на Владата на Република Македонија за 2006-2010 година;
- Работен документ на службите на Европската комисија: Извештај за напредокот на Република Македонија за 2006 година (www.sep.gov.mk);
- Национална програма за реструктурирање и конверзија во индустријата за челик во Република Македонија;
- Проект за институционална реформа на деловното окружување (БЕРИС), Министерство за економија на Република Македонија;
- Акционен план на Светскиот самит за одржлив развој, 2002 година;
- Стратегија на ЕУ за одржлив развој;
- Агенда 21;

Извештај од анализа на под-секторот локална самоуправа

д-р Илија Тодоровски

Извештај од анализа на под-секторот здравствена заштита

д-р Владимир Кендровски

а) Стратегии

1. Министерството за локална самоуправа усвои Стратегија за реформа на системот на локална самоуправа во Република Македонија во 1999 година. Таа беше подготвена во период на строга централизација која произлегуваше од Законот за локална самоуправа од 1995 година и дополнителните закони. Во тој контекст, оваа стратегија беше насочена кон пробивање на патот кон

а) зајакнување на надлежностите во рамките на Уставот од 1991 година, со кој се утврдуваа многу повеќе надлежности отколку со Законот за локална самоуправа (1995), но многу помалку отколку оние воведени со законот кој се спроведува уште од 2001 година.

б) донесување закон за регулирање на локалното финансирање кое не постоеше во тоа време.

в) измени во територијалната организација со преиспитување на постојните 123 општини, итн.

Измените кои се случија по 2001 година со воведување повеќе надлежности отколку оние во Стратегијата, донесувањето посебен Закон за локално финансирање во 2004 година и новата територијална поделба во 2004 година придонесуваат за застарување на голем дел од Стратегијата.

2. Владата на Република Македонија донесе Програма за спроведување на процесот на децентрализација за 2004 – 2007 година.

б) студии

Во овој период се објавени повеќе студии за прашања поврзани со локалните власти во Република Македонија, од кои најзначајни се:

- Споделување на власт - нов модел на одлучување во мултикултурни општини во Република Македонија, 2005

(АДИ);

Студијата се фокусира на меѓуетничка комуникација и проблеми во четири општини во западниот дел на Македонија, во кој живеат различни етнички групи.

- Функционирање на системот на локална самоуправа во Република Македонија, 2004 година (ИСППИ)

Ги обработува прашањата како што се односите помеѓу централната и локалната власт и преносот на надлежности, локалното финансирање, односите помеѓу органите во општините, работењето на јавните комунални претпријатија, политичката култура на локалното население, улогата на НВО на локално ниво, итн.

- Децентрализација на човечкиот развој, Извештај за човечкиот развој за 2004 година, 2004 (УНДП)

Ги опфаќа економските, политичките, образовните и други аспекти во процесот на децентрализација.

- Локална самоуправа и децентрализација, Фридрих Еберт, 2001-2005 година

Претставува група на компаративни студии за балканските земји, вклучувајќи ја и Република Македонија, за различни теми, како што се: односите помеѓу централната и локалната власт, извршните и законските органи на локално ниво, локалната јавна администрација, итн.

- Социјална исклученост и граѓанска несигурност во Република Македонија, Извештај за човечкиот развој за 2001, 2002 година, (УНДП)

Во оваа студија е обработен односот помеѓу централната и локалната власт.

в) Закони

- Закон за локална самоуправа (2002);

- Закон за финансирање на единиците на локална самоуправа (2004);

- Закон за територијална организација на локалната самоуправа во Република Македонија (2004);

- Закон за градот Скопје (2004);
- Закон за измени на Законот за основно образование (2004);
- Закон за измени на Законот за средно образование (2004);
- Закон за измени на Законот за социјална заштита (2004);
- Закон за измени на Законот за заштита на деца (2004);
- Закон за измени на Законот за здравствена заштита (2004);
- Закон за култура (2003);
- Закон за библиотеки (2004);
- Закон за музеи (2004);

г) Меѓународни документи

- Европска повелба за локална самоуправа (Совет на Европа);
- Европска рамковна конвенција за прекугранична соработка меѓу територијалните заедници и власти (Совет на Европа);
- Рамковна конвенција за заштита на националните малцинства (Совет на Европа);

а) Стратегии

1. Стратегија за унапредување на здравствената заштита за населението во Република Македонија до 2010 година, Македонска академија на науки и уметности и Министерство за здравство, Скопје, 2001 година;

Во тек е подготовка на НОВА СТРАТЕГИЈА како обврска на државата поврзана со заемот од Светска банка. Процесот на подготовка започна во 2005 година, а Стратегијата се очекува да се усвои во текот на 2007 година.

Со новата Стратегија се настојува да се обединат сите постојни

(усвоени) стратегии кои се дополнуваат во смисла на целите и визиите во секторот здравство до 2015 година:

- Стратегија за континуирано медицинско образование во примарното здравство во Република Македонија, 2000 година;
- Стратегија за акредитација на доктори во Република Македонија, септември 2001 година;
- Политика за лекови во Република Македонија, октомври 2001 година;
- Национална стратегија за ХИВ/СИДА за 2003-2006 година, јуни 2003 година;
- Национална стратегија за борба против пушењето за 2005-2010 година, 2004 година;
- Национална стратегија за зајакнување на професијата медицински сестри со акционен план во Република Македонија, 2004 година;
- Национална стратегија за здравје и безбедност на работа, април 2005 година;
- Стратегија за унапредување на менталното здравје за 2005-2012 година, јануари 2005 година;
- Стратегија за развој на интегриран здравствен информатички систем во Република Македонија, април 2006 година;

Сите горенаведени стратегии се однесуваат на одредени компоненти од здравствениот систем, обезбедуваат преглед на постојната состојба и предлагаат мерки за напредок.

Исто така, постои и нацрт верзија за следнава стратегија:

- ❖ Национална стратегија за борба против алкохолизам.

Покрај горенаведените политики и стратегии, постојат други бројни завршени или нацрт документи од различни области

поврзани со здравството (ХИВ/СИДА, туберкулоза, ментално здравје, алкохол, тутун, дроги, безбедност на храна и фармацевтски производи, итн.).

Владата на Република Македонија го усвои Извештајот за милениумските развојни цели во јуни 2005 година.

б) Акциони планови

Владата на Република Македонија го усвои Националниот еколошки здравствен акционен план на Република Македонија во јуни 1999 година.

Акциониот план за храна и исхрана на Република Македонија за 2004-2008 година е стратешки документ кој произлегува од договорените активности на земјите-членки на Светската здравствена организација.

Национален план за примарна, секундарна и терцијарна здравствена заштита од непреносливи болести - рак на дојка, 2004 година.

Поради отсуство на изводливост и одржливост во смисла на финансирање и поради неделегирање на институција да го води процесот, овој план не се спроведува.

в) Проекти

Светска банка: Документ за процена на проект за предложен заем во износ од 10 милиони американски долари за Република Македонија за Проектот за управување со здравствениот сектор. Вашингтон, 26 април, 2004 година.

Светска банка: Aide Memoire од супервизорската мисија на Светска банка, 17 март - 14 април 2005 година.

Светска банка: Aide Memoire од супервизорската мисија на Светска банка, 30 јуни - 8 јули 2005 година.

BIS Healthcare Group: Стратегија за финансирање и идна организација на примарната здравствена заштита - конечен извештај (извештај бр. 21335/3, верзија 4/7), 2001.

Bossert T.: Извештај од работилница за здравствени системи и политики во Македонија: оценување, препораки и следни активности. Училиште за јавно здравство при Харвард, 1 декември 2003 година;

Burchfield K.: Компонента од реформата за управување со Фондот за здравствено осигурување - конечен извештај, март 2004 година (+ анекси).

Sergone JA. компонента 3: подобрување на обезбедувањето услуги - извршно резиме. Нема датум.

Sergone JA. Проект за реформа во здравството - компонента за склучување договори за здравствени услуги и модернизација, конечен извештај. Министерство за здравство, 31 март 2004 година.

Ernst & Young. ФЗО Македонија - ревизија на внатрешните контроли. Конечен извештај, Луксембург: 2004

Ernst & Young. Акционен план за Фондот за здравствено осигурување на Република Македонија. Конечен извештај, јануари 2005 година.

Ernst & Young. ФЗО - Преоден акционен план за секторот за здравствена заштита – краткорочен додаток на „конечниот

	<p>извештај“ (нацрт за разгледување). Април 2005 година.</p> <p>Европска опсерваторија за системи за здравствена заштита, Република Македонија - профил за здравствени системи во транзиција, 2006 година.</p> <p>Институт за социолошки и политичко-правни истражувања. Социјална процена на секторот здравство во Република Македонија. Конечен извештај, јуни 2004 година.</p> <p>г) Закони</p> <ol style="list-style-type: none">1. Закон за здравствена заштита <p>Со овој закон се регулираат правата на здравствена заштита на граѓаните, односите и правата на здравствено осигурување, постапките за барања за здравствено осигурување и системот и организацијата на здравствена заштита. (Службен весник на Република Македонија, бр. 38/91; Уставен суд 73- /92; 46/93 и 55/95 и ревидиран текст 17/97 и измени 2002, 2004, 2005).</p> <ol style="list-style-type: none">2. Закон за здравствено осигурување (Службен весник на РМ, бр. 25/2000).3. Закон за преносливи болести кои влијаат во земјата4. Закон за водење евиденција во секторот здравство5. Закон за промет со лекови6. Закон за безбедност на храна и на производи и материјали кои доаѓаат во контакт со храна (Службен весник на РМ, бр. 54/2002)
<p>Извештај од анализа на под-секторот средно образование</p> <p>Зоран Јовчевски</p>	<p>Во периодот 1998-2006 година се спроведуваа бројни активности поврзани со реформите во образовниот систем. Реформските активности беа поддржани со бројни проекти од кои произлегоа многу документи поврзани со стратешките приоритети на</p>

Република Македонија.

Подолу е даден преглед на документи од значење за целокупниот образовен систем, вклучувајќи го и стручното образование во Република Македонија:

- Закон за средно образование;
- Закон за стручно образование и обука;
- Национална програма за развој на образованието во Република Македонија (2005-2015);
- Програма за развој на средно и пост-средно образование;
- Програма за професионален развој на наставниот кадар;
- Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот;
- Програма за институционална поддршка на реформите во образованието;
- Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието;
- Програма за образование за возрасни во Република Македонија во смисла на доживотно учење;
- Кон Европската рамка за квалификации за доживотно учење - работен документ;
- Концепт за континуирано стручно образование и обука.

а) Стратегии - програми

Во 2006 година се донесе Националната програма за развој на образованието во Република Македонија (2005-2015). Општата програма е придружена со посебни програми како што следи:

Програма за развој на средно и пост-средно образование,
Програма за професионален развој на наставниот кадар,
Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот,
Програма за институционална поддршка на реформите во образованието, Програма за развој на информатичка и

	<p>комуникациска технологија во образованието и Програма за образование за возрасни во Република Македонија во смисла на доживотно учење.</p> <p>б) Закони Закон за средно образование; Закон за стручно образование и обука</p> <p>в) Други важни документи Концептот за континуирано стручно образование и обука за 2003 година е документ кој служи како појдовна точка за подготвување на Стратегијата за развој на пост-средно образование. Кон Европската рамка за квалификации за доживотно учење – работен документ е документ на Европската заедница кој треба да послужи како основа за дизајнирање на националната рамка за квалификации во Република Македонија. Критички осврт на потребите за Национална стратегија за одржлив развој во Република Македонија.</p>
<p>Извештај од анализа на под-секторот високо образование Зоран Јовчевски</p>	<p>2.3.1. Европски документи за одржлив развој</p> <p>Програмите на ЕУ (ТЕМПУС, шестата рамковна програма), Европската соработка за научни и технички истражувања, билатералната соработка, и други се од големо значење за Република Македонија, како инструменти за зголемување на мобилноста на студентите и на вработените.</p> <p>Факт е дека билатералната, регионалната и мултилатералната и билатералната соработка меѓу високообразовните институции се меѓусебно поврзани и зависат една од друга. Вреди да се спомене дека билатералната соработка на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ вклучува 56 договори за соработка со универзитети преку размена на професори, студенти, подготовка на заеднички проекти и семинари.</p> <p>Во 2005 година, Република Македонија потпиша документ за членство во мрежата на ЦЕЕПУС, што овозможува мобилност за</p>

студенти и професори во високообразовните институции во земјите од централна и источна Европа.

Мрежата на универзитети од југоисточна Европа, во која припаѓаат универзитетите лоцирани во главните градови на земјите од ЈИЕ, ја поддржува идејата дека академската соработка значително придонесува за градење доверба, мир, стабилност и економски развој во регионот. Досега, магистерските студии на Универзитетот во Атина, кои се одвиваат на англиски јазик, се покажаа како најуспешни.

Европската заедница се залага за стабилизација и развој на земјите од југоисточна Европа преку унапредување на интегративните процеси.

Спогодбата за стабилизација и асоцијација е основниот документ во овој процес, односно КАРДС програмата, со која се обезбедуваат ресурси за ТЕМПУС проектите во регионот.

Активното учество во локалните проекти овозможува спроведување на проекти за гаранција на квалитетот и постапки за оценување на високото образование, развој на наставната програма, заверување на дипломите, академска мобилност, учење од далечина, мултилатерална и билатерална соработка во приоритетните области во рамките на ТЕМПУС. Во периодот 1996-2003 година, беа одобрени 68 проекти, 19 компактни мерки и повеќе од 260 стипендии за мобилност, со вкупен буџет од 16 милиони евра. Првата фаза од ТЕМПУС проектот се фокусираше на развој на европските димензии во високото образование и реструктурирање на програмите за курсеви за технички науки со цел поефикасно решавање на потребите на пазарната економија. Во рамките на ТЕМПУС 2, посебно внимание се посвети на националните реформи во високото образование, вклучувајќи ги прашањата за континуирано образование, институционален развој и информатичка технологија. Последната ТЕМПУС 3 фаза се однесува на реалните потреби на секоја конкретна земја преку нови видови проекти, имено, проекти за градење институции, проекти за мрежно поврзување и проекти за мобилност.

Мобилноста на студентите и професорскиот кадар промовира една од димензиите на европскиот простор на високо образование, која е насочена кон непречен проток на луѓе на национално, регионално и меѓународно ниво, размена на идеи и соработка на полето на образование и научно-истражувачка работа, и развој на вештини со цел приспособување на новите култури и образовни окружувања. Сорбонската декларација, која пропишува дека „националните идентитети и заедничките интереси можат меѓусебно да дејствуваат и меѓусебно да се зајакнуваат за добросостојба на Европа, нејзините студенти и сите граѓани“ е уште една потврда за оправданоста на напорите за создавање европски простор на високо образование. Секако најважниот европски документ е Болоњската декларација од 1999 година, која Република Македонија ја потпиша во 2003 година како полноправна членка на европското семејство на земји посветени да ги следат и реализираат препораките од овој документ. Болоњскиот процес всушност е насочен кон одржливост и развој на високото образование. Фактичките чекори за остварување на визијата на овој процес се дефинирани во поврзаните владини цели и приоритети.

2.3.2. Важни национални документи

Следниов преглед ги претставува документите кои се од значење за образовниот процес, вклучувајќи го и високото образование во Република Македонија.

- Закон за високо образование;
- Закон за измени и дополнувања на Законот за високо образование;
- Национална програма за развој на образованието во Република Македонија (2005-2015);
- Програма за развој на високото образование;
- Програма за гаранција на квалитетот и контрола на

квалитетот;

- Програма за институционална поддршка на реформите во образованието;
- Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието;
- Стратегија за развој на универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ (2004-2010).

а) Стратегии - програми

Во 2006 година се донесе Националната програма за развој на образованието во Република Македонија (2005-2015).

Дополнителни, но сепак засебни елементи на оваа програма се:

Програма за развој на средно и пост-средно образование,
Програма за професионален развој на наставниот кадар,
Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот,
Програма за институционална поддршка на реформите во образованието, Програма за развој на информатичка и комуникациска технологија во образованието и Програма за образование за возрасни во Република Македонија во смисла на доживотно учење.

Стратегија за развој на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

б) Закони

Законот за високо образование (одобрен од Собранието на 25 јули 2000 година, (Службен весник на РМ, бр. 64/2000) и Законот за измени и дополнувања на Законот за високо образование (усвоен од Собранието на 16 јули 2003 година (Службен весник на РМ, бр. 49/2003) ја сочинуваат националната правна рамка за високо образование. Со законите се регулираат следниве области:

- правниот статус и автономијата на универзитетите во

согласност со Уставот на Република Македонија;

- основањето јавни и приватни високообразовни институции и условите за нивна регистрација;
 - воведувањето систем за гаранција на квалитетот (процена и акредитација на високообразовни институции);
 - основањето и укинувањето на високообразовните институции;
 - организациските единици во високообразовните институции и формите на меѓусебна соработка;
 - органите во високообразовните институции и нивните одговорности;
 - развојот, финансирањето и сопственоста на високообразовните институции;
 - високообразовните активности;
 - научните/истражувачките титули, титулите за професорите и вонредните професори;
 - студентите;
 - признавањето дипломи;
 - контролата на активностите на високообразовните институции.
- Сложеноста на Болоњскиот процес бара постојана модернизација на законите со цел развој на потребната регулаторна рамка за реализирање на реформите. Оттука, од клучно значење е да се модернизира Законот за високо образование заедно со законите, подзаконските акти и другите законски инструменти за високо образование и областите поврзани со неговиот развој (на пример, законите за финансирање, законите за работна сила и социјална помош, законите за заштита на интелектуална сопственост, законите за мобилност на граѓаните, итн.).

в) Други важни документи

Програма за гаранција на квалитетот и контрола на квалитетот во образованието.

Програма за институционална поддршка на реформите во образованието.

Програма за развој на информатичка и комуникациска

Поддршка за подготовка на Национална стратегија за одржлив развој во Република Македонија

Нацрт конечна национална стратегија за одржлив развој, февруари 2008 година

Дел II: Стратегиски претходни резултати и анализа

технологија во образованието.

Критички осврт на потребите за Национална стратегија за одржлив развој (НСОР) на Република Македонија.

<p>Извештај од анализа на секторот социјална заштита д-р Марија Донева</p>	Постојни стратегии
	1. Национална стратегија за намалување на сиромаштија - целосна анализа на сиромаштијата во РМ и предложени нацрт мерки
	2. Стратегија за Ромите во РМ - целосна анализа на состојбата на Ромите во РМ, идентификација на приоритети
	Документи од истражувања
	2.1. Социјална исклученост и граѓанска несигурност во Македонија, (2001), УНДП.
	2.2. Фокусирање на сиромаштијата, Светска банка (1999)
	2.3. Извештај за милениумските развојни цели на Република Македонија (2005), Скопје
	2.4. Процена на политиките, состојбите и програмите за децата од улици, (2004) УНИЦЕФ, Институт за социјална работа и социјална политика
	2.5. Amicis G., (2004) Систем за социјална помош во Република Македонија, Министерството за труд и социјална политика
	2.6. Чонева Љубица (2003) Спроведување децентрализација во областа на социјална заштита, Конференција „Воведување на Законот за локална самоуправа“
	Закони и регулативи
	3.1. Закон за социјална заштита
	3.2. Закон за семејство
	3.3. Закон за детска заштита
3.4. Закон за еднакви можности на мажите и жените	
4. Други важни документи	
4.1. Одговори на Прашалникот за добивање статус на земја-кандидатка за ЕУ	

<p>Извештај од анализа на секторот туризам</p> <p>д-р Иванка Нестороска</p>	<p>Нова европска политика за туризам (нова политика за туризам на ЕУ: Кон засилено партнерство за европски туризам, КОМ (2006), 134 конечна);</p> <p>Главните области на кои се фокусира политиката се:</p> <ul style="list-style-type: none">- поедноставување на мерките кои влијаат врз туризмот (подобра регулатива, координација на политиките, подобрена употреба на достапните финансиски инструменти од ЕУ)- унапредување на одржливоста на туризмот (Европска агенда 21 за туризам, конкретни придружни активности за одржливоста на европскиот туризам)- зајакнување на разбирањето и достапноста до туризмот (подобрување на разбирањето за европскиот туризам, поддршка на промовирањето на европските дестинации, подобрување на достапноста до туризам: заедничка цел) <p>Важни национални документи</p> <p>Не постои национална стратегија или други важни национални документи за одржлив развој на туризмот. Но, во Македонија има постојни документи, закони и регулативи; Закон за туризам; Закон за угостителска дејност; Закон за туристичка такса; регулативи за минимални хигиенски и технички работни услови за туристичка дејност; регулативи за минимални хигиенски и технички работни услови за угостителска дејност; регулативи за категоризација на капацитети за сместување, што придонесува за регулирање на главните прашања поврзани со туризам и угостителство во земјата. Усогласување на овие закони и регулативи со останатите закони од различни сектори придонесува и овозможува воспоставување на основа за воведување и усогласување на прашањата за одржлив развој. Louis Berger, S.A., подготви студија за главен план за туризам во Република Македонија во периодот 2002-2003 година, но тој не беше официјално усвоен од Владата. Иако не е официјален, овој документ се користи за многу активности и проекти во областа на туризмот.</p>
<p>Извештај од анализа на секторот мали и средни претпријатија</p> <p>д-р Весна Стојанова</p>	<ul style="list-style-type: none">● собрани документи: Преглед на сите важни документи за одржлив развој на секторот на МСП (Агенда 21, Зелен документ за ЕУ за претприемаштво, различни извештаи за конкурентност (Извештај на НСПК од декември 2005 година), Извештај на ЕБОР за земјата (јуни 2006 година), процена на моменталната состојба (од Годишниот извештај на Опсерваторијата за МСП за 2005 година, годишен извештај на АППРМ за 2005 година), ревидирана Стратегија за секторот на МСП за 2002-2013 година, Програма на активности на секторот на МСП за 2006-2010 година; <p>Целата анализа се заснова на пристапот на МСП кон одржлив развој, земајќи ги предвид трите столба: економскиот растеж, социјален развој и заштита на животната средина. Во врска со одржливиот развој на секторот на МСП, овие три столба ги вклучуваат следниве елементи:</p>

1. економска ефикасност на МСП: конкурентност, продуктивност, иновативност, новосоздадена вредност, основање нови и развој на постојните МСП, вертикално/хоризонтално мрежно поврзување, развој на човечки ресурси;
2. **СОЦИЈАЛНА ПОМОШ:** добри работни услови, социјална заштита за вработените, развој на образование и кариера, социјална помош на локалната/национална заедница;
3. подигнување на јавната свест за животната средина: економично користење на енергијата, користење обновливи извори на енергија, систем за управување со животната средина, намалување на загадувањето.

Врз основа на компаративни анализи на националните и меѓународните документи за одржлив развој на секторот на МСП, целокупниот впечаток е дека националните документи изрично ја одразуваат Лисабонската стратегија, и се настојува да се исполнат целите од неа. Тоа всушност се обезбедување економски растез и вработување. Меѓутоа, бидејќи секторот за МСП заостанува зад стандардите на ЕУ за негов пораст, конкурентност, иновативност, истражување и развој, развој на човечки ресурси, итн., постојните документи, како што се ревидираната Стратегија за развој на МСП во 2006-2013 година, како и Програма за конкурентност и иновации во секторот на МСП во Македонија (2007-2010), се состојат од јасни политики/мерки за остварување на овие цели (ревидирана Национална стратегија за развој на мали и средни претпријатија (МСП) (2002 - 2013), ноември 2006 година, стр. 2-4 и и Програмата за конкурентност и иновации во секторот на МСП во Македонија ((2007-2010), септември 2006 година, стр. 7):

Стратешки општи цели

- зголемување на бројот на МСП
- зголемување на вработеноста во МСП
- зголемување на придонесот на МСП во БДП

Стратешки конкретни цели

- зајакнување на подготвувањето политики
- поедноставување на законската и регулаторната рамка
- подобрување на пристапот до финансиски средства
- поедноставување на оданочувањето
- поттикнување на информатичката и комуникациската технологија
- поттикнување на науката, технологијата и иновациите
- унапредување на претприемаштвото во образованието и

обуката

- поттикнување на интернационализмот
- подобрување на услугите за деловен развој

Соодветно на тоа, овој пристап е вклучен во Програмата за МСП во следниве главни компоненти:

1. институционална структура
2. деловно окружување
3. финансирање и оданочување
4. иновации и конкурентност

Се смета дека четирите групи прашања погорен наведени се клучни за зголемување на конкурентноста на МСП во земјата. Во исто време, зголеменото ниво на профитабилност се очекува да доведе до пораст и поттикнување на вработеноста, на тој начин влијаејќи врз клучната социо-економска цел на Владата за намалување на моментните високи нивоа на невработеност.

Овој пристап се состои од имплицитни одлуки за одржлив развој за: економски и социјални прашања, како што се економскиот растеж и порастот на вработеноста, но не ги одразува еколошките прашања и оние за човечки развој.

Појасна заложба за прашањата за одржливост е присутна во мерките од Програмата за МСП поврзани со даночни олеснувања за истражување и развој (на пример, воведување даночни ослободувања за истражувања и инвестиции во обновливи извори на енергија од страна на МСП, стр. 31), и во мерките за кампања за подигнување на свеста за претприемаштво на макро, средно и микро ниво (на пример, на макро ниво, кампања за истакнување на придонесот на претприемачите во вработувањето, социјалната помош, заштитата на животната средина и националниот пораст; на микро ниво: свест за заштита на животната средина, здравје и заштита при работа, борба против неформалната економија, стр. 43); вклучувајќи и награди за претприемаштво за одржлива компанија на годината (социјална и еколошка одржливост).

Што се однесува до меѓународните документи за одржлив развој, тоа е COP на ЕУ.